

Ekspertarvamus „Omavalitsusliitude roll kohalike omavalitsuste koostöös ja suhetes riigiga“

Ekspertarvamus

Autorid:

Mikk Lõhmus PhD

+372 5119343

mikk.lohmus@gmail.com

Toomas Sepp

+372 5043018

toomas.sepp@tallinnlv.ee

2021

Sissejuhatus

Sissejuhatus ja lähteülesanne	2
1. Kohalike omavalitsuste koostöö ja liidud Eesti õigusruumis	4
1.1 Volituse andmine teisele KOV üksusele	6
1.2 Ühisasutused.....	6
1.3 Eraõiguslikud juriidilised isikud.....	7
1.4 Üleriigiline või maakondlik KOV liit	7
1.5 Piirkondlikud omavalitsusliidud.....	8
2. Koostöö ja ülesannete volitamise võimalused	8
3. Välisriikide praktika analüüs	11
4. Maakondlikud liidud, esindus- ja arendusorganisatsioonid Eestis.....	12
5. Üleriigilise omavalitsusliidu rollid	16
Kokkuvõtte ja soovitused	18
Lisa 1 Ülesannete volitamise võimalused liitudele	23
Lisa 2 Soome vallaseadus	24
Lisa 3: Soome Regionaalarengu ja struktuurifondide haldamise seaduses olevad koostöö sätted	27
Lisa 4 Islandi vallaseadus.....	30
Lisa 5 Läti planeerimisregioon.....	31
Lisa 6 Ülevaade omavalitsusliitudest, arendusorganisatsioonidest ja arenduskeskustest	35

Sissejuhatus ja lähteülesanne

Kohaliku omavalitsuse (edaspidi KOV) üksused on teinud ja teevad omavahelist koostööd igapäevaselt ja väga erinevas vormis. Seetõttu on ka käesolevas arvamuses kajastatud üksnes ühte võimalust niisuguseks ühistegevuseks – koostööd ja ülesannete täitmist ühiste institutsioonide kaudu.

KOV koostöö ei ole eesmärk omaette, vaid siiski ainult üks võimalus teatavaid asju paremini teha, teatud juhtudel ka lihtsam ja ökonoomsem tee mingi eesmärgi saavutamiseks. Põhikriteeriumiteks, kas üldse koostööd teha peaks ikkagi olema KOV üksuste:

- a) Ühine soov oma huve ühiselt esindada;
- b) Tahe osutada mingit teenust ühiselt;
- c) Vajadus korraldada teenuse osutamist või täita muid KOV ülesandeid kvaliteetsemalt ja/või efektiivsemalt.

Koostöö institutsioonilise vormi üle otsustamisel peaks aluseks võtma teemade ringi, millega see organisatsioon tegelema hakkab. Kui see on mõeldud lihtsalt erinevate koostööprojektide elluviimiseks ja erinevate algatuste toetamiseks, kui sellel puuduvad esindusülesanded, avaliku halduse ülesande volitamise ja avaliku võimu teostamisega seotud ülesanded, on ilmselt lihtsam lubada KOV-idel ise asju otsustada, sh ka juurde kutsutavaid partnereid valida kas asutajatena või mingi projekti läbiviimiseks.

Hea ülevaade sellealase koostöö võimalustest anti 2.vebruaril 2021 toimunud KOV koostöö konverentsil “Üksi saab kiiremini, ühiselt kaugemale!”, kus tutvustati ka teiste riikide sellealaseid kogemusi.¹

Käesoleva ekspertarvamuse lähteülesandeks oli analüüsida ja pakkuda lahendusi:

Maakondlike omavalitsusliitude osas:

Kohaliku omavalitsuse liitude seaduse (edaspidi KOLS) regulatsioonide analüüs seoses vastava nende Kohaliku omavalitsuse korralduse seadusesse (edaspidi KOKS) ületoomisega, sh kas ja millised muudatused on vajalikud:

- maakondlike liitude juhtimiskorralduses, sh liidu õiguslikus staatuses (eri liiki MTÜ, SA, AÕJI ja liitu kuulumise kohustuslikkus) liidu poolt ülesannete täitmisel ja ülesannete volitamise tingimustes (kuidas saab liit endale ülesandeid ühiselt täitmiseks võtta, sh seadustest tulenevaid KOV ülesandeid), kas ja kuidas peaks regulatsiooni muutma (nt kas KOKSi saab lisada üldise volitusnormi või konkreetsed volitusnormid valdkonnaseadustesse). Võimalikud ülesandeid, mida saaks anda KOVidele ühiselt täitmiseks (ülesannete olemuse alusel, nt teenuste korraldamine, teenuse osutamine, avaliku võimu volitusi sisaldavad ülesanded või konkreetsed ettepanekud). Omavalitsusliitude rolli täpsustamine, finantseerimise alused jms
- Arendusorganisatsioonide konsolideerimise (MAK/OVL) võimalused ja takistused, sh OVL ja MAK juriidilise vormi muutmise võimalused/vajadused

Regionaalsete (piirkondlike) omavalitsusliitude osas:

- Kas ja kuidas võiks regionaalsete/piirkondlike liitude regulatsiooni seaduses muuta, kas see vajab üldse reguleerimist, sh koostöövõimaluste osas keskvalitsusega (näiteks nn regionaalsed nõukogud)?

Ekspertid rõhutavad, et teatud piirkondlike ülesannete panemine/andmine liitudele või teistele koostöövormidele ei saa kindlasti olla eesmärgiks omaette, samamoodi nagu ka koostöö ei saa olla eesmärgiks omaette. Niisuguse ülesannete delegeerimise kaalumisel tuleb eelkõige paika panna eesmärk ja siis kaaluda alternatiivseid võimalusi, kuidas seda ülesannet täita.

¹ Vt ka <https://blogi.fin.ee/2021/02/uksi-saab-kiiremini-uhiselt-kaugemale/>

Üleriigilise omavalitsusliidu osas:

- Kuidas seaduses sätestada riigi kohustused KOV üksustega konsulteerimisel ja üleriigilise liidu roll selles.
- Kas ja kuidas luua eeldused üleriigilisele liidule esindada kohaliku omavalitsuse üksusi oluliste kokkulepete, nt kollektiivlääbirääkimistel omavalitsuste kui tööandja esindajate nimel palgakokkulepete sõlmimisel (nt õpetajate ja lasteaiaõpetajate alampalk jne), sh täpsustada, millise protseduuri läbi tekivad kohalikele omavalitsustele konkreetsed kohustused neid kokkuleppeid järgida.
- Kas ja kuidas kujundada liidu roll (kohustus) vedada üleriigiliselt olulisi kohalike omavalitsuste ühistegevusi (nt IT ja e-süsteemide arendus, mis tagaksid tõhusa linnade ja valdade koostöö ja e-süsteemide ühildumise, KOV tasandi personaliarendus sh arendus- ja koolitusvajaduste selgitamine ja tegevuste kavandamine).

1. Kohalike omavalitsuste koostöö ja liidud Eesti õigusruumis

Euroopa Kohaliku Omavalitsuse Harta² (edaspidi „Harta“) käsitleb kohaliku omavalitsuse üksuste koostööd artiklis 10.

Artikkel 10. Kohalike võimuorganite õigus moodustada ühendusi

1. *Kohalikel võimuorganitel on õigus oma volituste täitmiseks teha koostööd ning moodustada seadusega lubatud piires ühendusi teiste kohalike võimuorganitega ühiseid eesmärke kandvate ülesannete täitmiseks.*
2. *Kõik liikmesriigid tunnustavad kohalike võimuorganite õigust kuuluda ühiste huvide kaitsmiseks ja edendamiseks moodustatud ühendusse ning rahvusvahelisse kohalike võimuorganite ühendusse.*
3. *Kohalikel võimuorganitel on vastavalt seadusega lubatud tingimustele õigus teha koostööd teiste riikide vastavate võimuorganitega.*

Harta eristab KOV valdkondlikul põhimõttel tehtavat koostööd, KOV üksuste ühishuvide eest seismist regionaalsel või üleriigilisel tasandil ning rahvusvahelist koostööd. Seejuures käsitleb koostööd avalike teenuste tagamise eesmärgil artikkel 10.1³

² <https://www.riigiteataja.ee/akt/13104622>

³ Harta selgitav raport: „Artikkel 10.1 käsitleb kohaliku omavalitsuse üksuste valdkondlikku koostööd, mis on suunatud ühiste projektide elluviimisele või ülesannete ühisele lahendamisele, eeskätt valdkondades, kus ülesande iseloomu täita on seda otstarbekas täita omavalitsusüleselt. Sellise koostöö käigus võib osutada otstarbekaks kehtiva õigusruumi raames omavalitsusliitude või muude juriidiliste koostöövormide kasutamine. Artikkel 10.2 kohta ütleb kommentaar sõnaselgelt, et artiklis 2 peetakse silmas ühendusi, mille eesmärk on laiem kui valdkondlik koostöö ja selle all mõeldakse kõiki sama liiki kohaliku liiki omavalitsusüksuste koostööd, või koostööd regionaalsel või üleriigilisel tasandil ühishuvide kaitsmise eesmärgil...“

<http://conventions.coe.int/treaty/en/Reports/Html/122.htm>

Põhiseaduse § 159 kohaselt on „*Kohalikul omavalitsusel õigus moodustada teiste kohalike omavalitsustega liite ja ühisasutusi*“ Nimetatud paragrahv sidustab Hartas kohaliku omavalitsuse koostööd sätestavad artiklid Eesti õigusega. Põhiseaduses kirjapandu tähendab ka seda, et riik ei tohi koostööd takistada ja peab asjakohaste õigusaktidega looma võimalikult paindlikud ja ammendavad regulatsioonid tulemusliku koostöö korraldamiseks.

Põhiseaduses sätestatud konkretiseerivad **Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse** (edaspidi KOKS) §§ 12, 62 ja 63, mis sätestavad ühiste huvide väljendamiseks, esindamiseks ja kaitsmiseks ning ühiste ülesannete täitmiseks järgmised koostöövormid:

KOKS:

§ 12 Omavalitsusüksuste õigus moodustada liite ja ühisasutusi

Omavalitsusüksustel on õigus moodustada teiste omavalitsusüksustega liite ja ühisasutusi õigusaktides sätestatud alustel ja korras.

10. peatükk OMAVALITSUSÜKSUSTE KOOSTÖÖ

§ 62. Koostöövormid

(1) Vallad ja linnad võivad ühiste huvide väljendamiseks, esindamiseks ja kaitsmiseks ning ühiste ülesannete täitmiseks:

1) tegutseda ühiselt;

2) anda sellekohased volitused mõnele vallale või linnale;

3) moodustada kohaliku omavalitsuse üksuste liite ja muid ühendusi.

(2) Käesoleva paragrahvi 1. lõikes tähendatud koostöö korral võivad vallad ja linnad näha lepinguga ette ühisasutuste moodustamise.

§§ 62¹ - 62³ käsitlevad ühisasutuste tegevust.

§ 63. Kohaliku omavalitsuse üksuste liidud

Maakondliku, piirkondliku ja üleriigilise kohaliku omavalitsuse üksuste liitude asutamine ja nende tegevus toimub kohaliku omavalitsuse üksuste liitude seaduses ettenähtud korras.

Kohaliku omavalitsuse üksuste vahelist koostööd on seega võimalik teha erinevates institutsionaalsetes vormides:

1. Volitades ülesannet täitma teise KOV üksuse.
2. Ühisasutuse kaudu (praegu sellealast praktilist näidet teada ei ole, kuigi KOKS-is on niisugune võimalus juba alates 1.jaanuarist 2018). Ühisasutus ei ole iseseisev juriidiline isik.
3. Eraõigusliku juriidilise isiku kaudu⁴ Äriühingutena tegutsevad näiteks vee-ettevõtted, sihtasutusteks on maakondlikud arenduskeskused ja mittetulundusühingu (edaspidi MTÜ) vormis tegutsevad näiteks piirkondlikud ühistranspordikeskused⁵.

⁴ Vastavalt „Tsiiviilseadustiku üldosa seaduse“ § 25 (1) on eraõiguslik juriidiline isik erahuvides ja selle juriidilise isiku liigi kohta käiva seaduse alusel loodud juriidiline isik. Eraõiguslik juriidiline isik on täisühing, usaldusühing, osaühing, aktsiaselts, tulundusühistu, sihtasutus ja mittetulundusühing. Täisühingus, usaldusühingus KOV osaleda ei saa.

⁵ Ühistranspordikeskus võib olla ka äriühing, praktikas aga tegutsevad kõik MTÜ vormis (vt ka Ühistranspordiseaduse § 15 lg 1)

Ekspertarvamus „Omavalitsusliitude roll kohalike omavalitsuste koostöös ja suhetes riigiga“

4. Maakondliku, piirkondliku või üleriigilise omavalitsusliidu kaudu. Siiski ei ole niisuguse liidu puhul tegemist avalik-õigusliku juriidilise isikuga, vaid siiski MTÜ-ga, mille tegutsemiseks on erinormid kehtestatud eriseadusega (KOLS-iga).
5. KOV avalik-õiguslikke (st eraldi seaduse alusel moodustatud juriidilisi isikuid) koostööinstitutsioone asutatud ei ole.⁶

Järgnevalt analüüsitakse kõiki eeltoodud alternatiive ning ülesande volitamise õiguslikke võimalusi.

Sobiliku koostöövormi valikul on KOV üksused vabad, va juhtudel, mil seadusandja on teatud rolli ja koostöömudeli seadusse sisse kirjutanud.

1.1 Volituse andmine teisele KOV üksusele

Volituse andmine toimub KOV üksuste vahelise halduslepinguga (nt volitamine ühishanget läbi viima, teatud teenust osutama või korraldama vms). Eesti õiguses nõuab ülesande ühelt KOVilt teisele andmine üldjuhul ka seadusest tulenevat selget volitust.⁷ Koostööd on võimalik teha ka niisuguses vormis, et erinevad KOV-id võtavad osakoormusega tööle ühe isiku, kes siis tegutseb erinevate KOV-ide ülesandeid täites, järgides sealjuures oma konkreetse tegevuses just selle KOV-i regulatsioone, kelle territooriumil toimuva osas (teatud juhtudel ka talle kuuluva, kuid teise KOV-i territooriumil asuva vara osas) ta oma tegevust läbi viib. Erilisi juriidilisi probleeme see ei tohiks tekitada, va ehk juhul, kui mingis osas lahknevad erinevate KOV-ide huvid. Kuid ka sel juhul on võimalik küsimus lahendada näiteks delegeerides otsustamise ühele või teisele vallale ja paluda neil küsimus lahendada nõ „tase kõrgemal“.

Põhimõtteliselt oleks teisele KOV üksusele võimalik delegeerida kõiki ülesandeid, mis ei kuulu volikogu ainupädevusse (KOKS § 22 alusel) või mille volitamine pole lubatud teiste seaduste alusel. Samuti oleks küsitav KOV tuumülesannete volitamine teisele KOV üksusele, kui sellega ei kaasne jagatud otsustusõigust. Viimase osas Eesti õiguses regulatsioonid puuduvad.

Teisele KOV üksusele ülesande volitamine ja ka ühiste organite (komisjonid, nõukogud) moodustamine on üldlevinud praktika Soomes, kuid Eestis käesoleva arvamuse andjatele teadaolevalt praktiliselt kasutamata ja nii majanduslikult kui ka õiguslikult läbi analüüsimata. Samas toimuvad niisugused ühised arutelud ja nendel lepitakse ka teatud tegevused kokku, kuid nende otsuste elluviimine toimub ikkagi läbi iga konkreetse koostöös osaleva KOV-i tegevuse kas oma õigusakti kehtestamise või muus vormis.

1.2 Ühisasutused

KOKS-is (§§ 62 jj) on KOV-idele antud võimalus moodustada valdade ja linnade koostöös ülesannete täitmiseks ühisametite ühiste ametiasutustena ning ühisasutusi ametiasutuste ühiste hallatavate asutustena. Seletuskirja kohaselt sooviti sellega aidata kaasa KOV-ide koostöö parandamisele, kuna

⁶ § 25 (2) Avalik-õiguslik juriidiline isik on riik, kohaliku omavalitsuse üksus ja muu juriidiline isik, mis on loodud avalikes huvides ja selle juriidilise isiku kohta käiva seaduse alusel. Muu seaduse alusel moodustatud avalik-õiguslikud juriidilised isikud vt https://www.eesti.ee/est/kontaktid/avalik_õiguslikud_juriidilised_isikud_1

⁷ Vt Halduskoostöö seaduse § 3 lg 2 ja 4

osad olemuslikult omavalitsuslikud ülesanded eeldavad tõhusaks korralduseks vähemalt maakonnasuurust või suuremat territooriumi. Taolisteks ülesanneteks loeti näiteks maakondlik arendustegevus ja ühistranspordikorraldus. Ühtlasi üritati niisuguse regulatsiooniga seadustada võimalus täita ühiselt (ühisameti kaudu) teatavaid omavalitsuslikke (avaliku võimu) ülesandeid, mida ei saanud täita sihtasutused või MTÜ-d, näiteks riikliku järelevalve ülesannete täitmine. Kuigi niisugune regulatsioon on seadustes olemas, pole selle jõustumisest möödunud 3 aasta jooksul neid võimalusi käesoleva arvamuse andjatele teadaolevalt Eestis veel kuskil kasutatud. Erineval tasemel on jutuks olnud Kirde-Eestis valdade ülese korrakaitseüksuse moodustamise katse, mis aga meile teadaolevalt ei realiseerunud.

Niisuguses olukorras on edasiseks võimalik valida kahe tee vahel:

- a) tunnistada antud sätted lihtsalt kehtetuks või
- b) oodata niisuguse võimaluse realiseerumiseni püüdes leida valdkondi ja huvitatud KOV-e ning aidata neil praktiliselt üks näidisjuhtum ellu kutsuda.

Praeguses olukorras, kus äsja on toimunud haldusreform ja sellega kaasnenud palju muid korrastamist vajavaid tegevusi ja ka COVID-ist tingitud segadust tundub siiski see aeg liiga lühike, et anda nimetatud sätetele lõplikku hinnangut. Kui tahta selle teemaga edasi minna, tuleks ilmselt ka riigipoolset initsiatiivi näidata ja tuua ühise laua (loe: ekraani) taha kokku asjast huvitatud KOV-id.

1.3 Eraõiguslikud juriidilised isikud

Eraõiguslikud juriidilised isikud asutatakse ja nende tegevust korraldatakse vastava juriidilise isiku kohta käiva seaduse alusel. Nendeks seadusteks on mittetulundusühingute korral Mittetulundusühingute seadus (edaspidi MTÜS), sihtasutuste puhul Sihtasutuste seadus (edaspidi SAS), äriühingute puhul aga Äriseadustik (ÄS). KOV osalemist nimetatud juriidilistes isikutes reguleerib KOKS § 35. Ekspertarvamustes on viidatud nende juriidiliste vormidega kaasnevatele probleemidele⁸, näiteks MTÜ-s on üldkoosolekul igal liikmel (vaatamata nt KOV elanike arvule või rahalisele panusele) üks esindaja.

KOV esindajad MTÜ, SA või äriühingu organitesse või MTÜ üldkoosolekule nimetab vastavalt KOKS § 35 lg 3 valla- või linnavalitsus.

Eraõigusliku juriidilise isiku koostööinstitutsioonina kasutamise üks konfliktikoht seisneb kohaliku omavalitsuse ülesannete volitamise piirides, mida põhjalikumalt käsitletakse peatükis 2.

1.4 Üleriigiline või maakondlik KOV liit

KOLS kujutab endast eriseadust MTÜS-i suhtes sätestades erandid maakondliku ja üleriigilise KOV liidu kui MTÜ asutamisele ja tegevuse alustele. KOLS käsitleb erinevate omavalitsusliitude tegevuse eesmärgi üldiselt (§ 2 lg 2, § 2¹ lg 2, § 3 lg 2), veel vähem aga nende võimaliku koostöö vorme ja riigi poolt antud ülesannete täitmist.

⁸ Vt nt sellekohane ekspertanalüüs

https://www.rahandusministeerium.ee/sites/default/files/document_files/kov/i_kov_koostoo_korralduslik_raamistik_ja_voimalikud_mudelid_ttu.pdf

Eksperiarvamus „Omavalitsusliitude roll kohalike omavalitsuste koostöös ja suhetes riigiga“

See sisaldab sätteid, mis erinevad MTÜS-is olevatest üldistest MTÜ asutamist ja tegevusest reguleerivatest paragrahvidest :

- KOV üleriigilise, maakondliku või piirkondliku liidu korral nimetab KOV esindajad vastavalt KOLS § 7 lõikele 2 valla- või linnavolikogu. Liidu põhikirjas ettenähtud juhtudel võib liikmel olla mitu esindajat üldkoosolekul.
- Liit ei või keelduda maakondliku, piirkondliku või üleriigilise liidu liikmele esitatavatele nõuetele vastava kohaliku omavalitsuse üksuse vastuvõtmisest liidu liikmeks. (KOLS § 6 lg 1).
- Ainult KOLS alusel moodustatud MTÜ saab enda nimeks võtta „omavalitsusüksuste liit“ või „omavalitsuste liit“ (KOLS § 2 lg 3).

Kuna nii üleriigilise kui maakondliku liidu juriidiline vorm on mittetulundusühing, siis kaasnevad selle vormiga samad ülesande volitamisega seotud konfliktkohad, mida pikemalt käsitletakse peatükis 2.

1.5 Piirkondlikud omavalitsusliidud

Piirkondliku liidu tekkimise eelduseks on ilmselt lisaks teatud KOV-ide ühisele huvile kindlasti ka riigi selgelt suunatud tegevus. Kui erinevate riigi struktuuride vahel tekib koostöö regionaalsel tasandil (**regionaalsed nõukogud vmt**), on riigi tasakaalustatud arenguks kindlasti vajalik nende töösse mingis vormis kaasata ka selle regiooni KOV-id. See on üks teema, mida tuleks kindlasti käsitleda ka riigireformi läbiviimise kavandamisel. Kaasamine võib siin siiski toimuda ilmselt ainult ühiste arutelude vormis ja mingeid täiendavaid haldusfunktsioone pole sellisele koostöökogule võimalik anda, va juhul, kui see konkreetsetes valdkonnas seadusega ette näha. Samas peaks sel juhul tekkival nõukojal vm nimetusega organil tekkima juba haldusorgani tunnused, mis ei tundu praeguses olukorras olevat kuigi realistlik. Pigem jääks see üheks koostöökoguks, kus asju arutatakse, vastastikku infot vahetatakse ja ideid välja pakutakse, kuidas regioonis nii riigi kui KOV-ide teenuseid paremini pakkuda ja koostööd korraldada. Seadusandlikult on niisuguses olukorras sekkumine selgelt liiga etteruttav ja pigem tuleks soovi korral hakata niisugust koostööd pilootprojekti vormis üles ehitama konkreetsetes regioonis ning õppida saadavatest kogemustest.

2. Koostöö ja ülesannete volitamise võimalused

Koostöövormi valikul ning KOV liitude ülesannete sisustamisel on oluline selgitada, missugused piirid on õiguslikult seotud riigi poolt KOV-idele erinevat laadi ülesannete täitmise volitamisel.

Riigikohus on jõudnud järeldusele, et neid ülesandeid, mida on põhiseaduse mõtte kohaselt kohustatud täitma riigivõim ja mis seetõttu moodustavad riigivõimu tuumikfunktsiooni, ei saa riigivõim delegeerida eraõiguslikule juriidilisele isikule.⁹ Tuumülesanded on riigi kui institutsiooni olemusest tulenevad

⁹ Riigikohtu üldkogu 16. mai 2008. a kohtuotsus nr. 3-1-1-86-07: Indrek Eiche karistamises „Ühistranspordiseaduse“ § 54⁷ lg 1 järgi. milles üldkogu nõustub õiguskantsleriga selles, et ka neid ülesandeid, mida on „Põhiseaduse“ mõtte kohaselt kohustatud täitma riigivõim ja mis seetõttu moodustavad riigivõimu tuumikfunktsiooni, ei saa riigivõim delegeerida

ülesanded, nt ülesanded, mis seonduvad avaliku võimu volitustega, riikliku sunni kohaldamisega ning jurisdiktsiooniliste ülesannetega (süüteo menetlus). Erinevates juriidilistes arvamustes on avaldatud arvamust, et nn avaliku halduse ülesannete halduslepinguga üleandmine eraõiguslikule juriidilisele isikule on võimalik vaid piiratud ulatuses ning tegu pole mitte mingil juhul reegli, vaid erandiga, mis nõuab igakordset eraldi otsustamist. Nii näeb seadus ette range seadusliku aluse nõude ning nõuab igakordset eraldi kaalumist.¹⁰

Halduskoostöö seadus (edaspidi HKS) on aluseks erineva koostöövormi valikul ning selles sisalduvad nõuded ja tingimused haldusülesannete täitmiseks volitamisel. Nii näiteks on seal ka toodud erandid, mil halduslepingut saab sõlmida ilma riigihanget korraldamata.¹¹

1. Käesolevat seadust ei kohaldata, kui kohaliku omavalitsuse üksused volitavad haldusülesannet ühiselt täitma kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 62² kohaselt moodustatud ühisametit. (HKS § 1 lg 5).
 2. Kohaliku omavalitsuse üksuste liidule riigi või kohaliku omavalitsuse haldusülesande täitmiseks volitamise haldusleping; (HKS § 13 lg 1¹ p 1).
 3. Mittetulundusühingule, mille liikmeteks saavad vastavalt põhikirjale olla ainult kohaliku omavalitsuse üksused, riigi või kohaliku omavalitsuse haldusülesande täitmiseks volitamise haldusleping; (HKS § 13 lg 1¹ p 1).
- Tegelikult oleks praegu aeg küps ka HKS sätete (neid muidugi sisuliselt korrigeerides) lülitamiseks Haldusmenetluse seaduse koosseisu, kuna nende seaduste reguleerimise objekt on väga lähedane – avaliku halduse erinevate organite tegevuse alused.

Siinkohal ka mõned näited eriseadustest, kus sisalduvad volitusnormid KOV koostöökaks ja volituste andmiseks teistele isikutele:

- **Jäätmeseaduse § 67 (2)** Kohaliku omavalitsuse volikogu võib riigihangete seaduse §-s 43 sätestatud korras korraldatud jäätmeveo riigihanke korraldamisega seonduvate ülesannete täitmiseks volitada teist kohaliku omavalitsuse üksust, mittetulundusühingut või sihtasutust, mille liige vastav kohaliku omavalitsuse üksus on ning mille liikmeteks saavad vastavalt põhikirjale olla ainult kohaliku omavalitsuse üksused või kohaliku omavalitsuse üksuste liit. (§ 67 lg 2).

eraõiguslikule juriidilisele isikule. Üldkogu on seisukohal, et riigi tuumikfunktsiooni hulka kuuluvaks tuleb lugeda ka karistusvõim ning sealhulgas ka süütegude menetlemine. Süüteo menetluse puhul on tegemist riikliku tegevuse valdkonnaga, milles võimaldatakse ulatuslikult riivata isikute põhiõigusi.

¹⁰ Vt nt Õiguskantsleri arvamus korralduslepingu eelõu (49 SE) kohta. 2007 nr 18-1/071458/00706780. Samas arvamuses on õiguskantsleri hinnangul avaliku ülesande üleandmine erand, mis eeldab *lex specialis*, s.o eriseadust, mis sätestaks konkreetse volituse, millist avaliku halduse ülesannet ja millistel tingimustel on võimalik haldusvälisele isikule üle anda, millised on selle täitmiseks vajalikud meetmed, milline on järelevalve ja kuidas on tagatud vastutus. Vt ka https://www.rahandusministeerium.ee/sites/default/files/document_files/kov/i_kov_koostoo_korralduslik_raamistik_ja_voimalikud_mudelid_ttu.pdf lk 9-12.

¹¹ KOKS § 6¹ lg 2 sätestab veel täiendavalt, et Halduskoostöö seadus ei laiene institutsioonile (teisele KOV üksusele, SA-le, MTÜ-le, KOV maakondlikule või piirkondlikule liidule), kellele volitatakse maakonna arengu kavandamise ja elluviimise ülesanne.

Ekspertarvamus „Omavalitsusliitude roll kohalike omavalitsuste koostöös ja suhetes riigiga“

- **Ühistranspordiseaduse §§ 13 ja 14 jt. Tähelepanuväärne on § 13 lg 1 p 12 – kohaliku omavalitsuse organ korraldab järelevalvet tema antud taksoveoloa, sõidukikaardi, teenindajakaardi ja liiniloa nõuete ning tema sõlmitud avaliku teenindamise lepingu ja halduskoostöö seaduse kohaselt sõlmitud haldusülesande täitmiseks volitamise halduslepingu (edaspidi haldusleping) täitmise üle. Selles sättes on otseselt viidatud haldusülesande täitmisele ja ka selleks sõlmitavale halduslepingule.**
§ 13 lg 2 aga sätestab, et vajaduse korral täidab omavalitsusorgan käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud ülesandeid koostöös teiste omavalitsusorganite, Transpordiameti ja omavalitsusüksuste liiduga.

KOV üksuste maakondlikule liidule ülesannete andmisel tuleb kõigepealt välja selgitada, mis laadi ülesandega on tegemist ja kelle huvides seda tegevust läbi viiakse (vt KOLS §§ 8-10) – kas tegemist on **liidu esindusülesannetega, liidu poolt täidetavate kohaliku omavalitsuse või riiklike ülesannetega**.

§ 9. Liidu täidetavad kohaliku omavalitsuse ülesanded

(1) Liit täidab kohaliku omavalitsuse ülesandeid, mille liidu kaudu ühiselt täitmise on otsustanud üldkoosolek. Üldkoosolek võib otsustada ülesande täitmiseks võtmise teiselt liidult lepingu alusel.

(2) Kohaliku omavalitsuse ülesandeid täidab liit nende kohaliku omavalitsuse üksuste eest, kelle volikogu on otsustanud ülesande liidu kaudu ühise täitmise.

(3) Avaliku võimu volituse rakendamist eeldava ülesande võib liidule täitmiseks anda ainult seaduses sisalduva sellekohase volituse olemasolu korral.

(4) Seadusega või selle alusel kohalikule omavalitsusele pandud ülesande võib liidule täitmiseks anda ainult seaduses sisalduva sellekohase volituse olemasolu korral.

§ 10. Liidu täidetavad riiklikud ülesanded

(1) Liit täidab ülesandeid, mis on talle pandud seadusega või seaduse alusel.

(2) Liit võib sõlmida valitsusasutusega lepingu, mille alusel ta võtab täita riikliku ülesande.

(3) Riikliku ülesande võtab liit täita juhul, kui ükski liitu kuuluv kohaliku omavalitsuse üksus ei ole selle vastu.

(4) Seadusega või seaduse alusel liidule pandud ülesande täimisega seotud kulud kaetakse riigieelarvest.

Liitu kuuluvate KOV-ide esindamise puhul tekivad ilmselt küsimused esindamise piirides. Seaduses pole reguleeritud, milles niisugune esindamine võib seisneda, mistõttu võib praktikas tekkida küsimusi esindamise ulatuses/piirides.

- KOV nn vabatahtlike ülesannete puhul saab liit võtta need täitmisele üksnes nende KOV-ide nimel, kes on niisuguse koostöö otsustanud volikogu tasemel (KOLS § 9 lg 2). Lähtudes KOV autonoomiast, on selline lahendus ka ainuvõimalik, niisugune koostöö saab toimuda ekspertide arvates üksnes volitamisenä „alt üles“, KOV-ide poolt vabatahtlikult liidule. Koostööst mitte huvitatud KOV-id täidavad neid ülesandeid iseseisvalt.
 - Kui tahta kuidagi stimuleerida niisugust ühistegevust, võib seda teha näiteks koostööga seotud ühiste kulude katmisega liidu riigipoolse finantseerimisega, st finantseerida eraldi liitusid koostöö korraldamise eest. Muidugi kehtiks see ka juhul, kui KOV üksused otsustaksid valida alternatiivse viisi koostööd teha (nt volitada ülesanded teisele KOV üksusele).
- Avaliku võimu volitust puudutava ülesande saab anda seaduses oleva volitusnormi puhul ja see põhimõte on jätkuvalt mõistlik (KOLS § 9 lg 3).

Ekspertarvamus „Omavalitsusliitude roll kohalike omavalitsuste koostöös ja suhetes riigiga“

- Ekspertide hinnangul vajab muutmist säte, mille alusel saab seadusega (või seaduse alusel) KOV üksusele antud ülesande liidule anda ainult sellekohase konkreetse volitusnormi alusel (KOLS § 9 lg 4) ja eeldusel, et see ei sisalda avaliku võimu volitust. Nõustuda võib selle osaga nimetatud sättest, mis käsitleb avaliku võimu volituste üleandmise piiramist KOV-ilt liidule üksnes juhtudega, kui selleks on volitusnorm seaduses selgelt kirjas. Samas pole seda põhimõtet ilmselt mõistlik rakendada muudele KOV ülesannetele, mis ei sisalda avaliku võimu volituste üleandmist. Eriseadustes iga üksiku KOV ülesande hindamine lähtudes sellest, kas seda võiks KOV koostööstitsioonile volitada või mitte, oleks koormav seadusandjale ning muudaks ka seadused ise tarbetult üle reguleerivateks. Seetõttu tuleks põhimõte, et KOV-id võivad oma ülesandeid (välja arvatud avaliku võimu teostamisega seotud ülesanded) vabatahtlikult üle anda liidule, tuua üldnormina KOKS-i ja laiendada seda neile MTÜ-dele, kelle kõik liikmed on KOV üksused, samuti seaduses sätestatud juhtudel ja tingimustel ka teatud tüüpi sihtasutustele.
- Riiklike ülesannete panemisel liidule on 2 võimalust (KOLS § 10): ülesanne antakse otse seadusega või võtab liit selle endale täitmiseks valitsusasutusega sõlmitud halduslepingu alusel. Seejuures võib liit lepinguga võtta riikliku ülesande täitmiseks üksnes juhul, kui ükski liitu kuuluv üksus ei ole selle vastu. Edasise reguleerimise täpsustamisel tuleks arvestada ka juhtumiga, kui mitte kõik maakonna/piirkonna/regiooni KOV-id ei kuulu vastavasse liitu.

Kokkuvõtlik joonis esindamise ja volitamise kohta on esitatud lisa 1.

3. Välisriikide praktika analüüs

Välisriikide praktika ülevaatesse valiti Soome, Läti ja Island ja seda põhjusel, et nende riikide KOV süsteem on Eestiga sarnane. (näiteks kasutavad riigid ühetasandilist KOV mudelit jms). Analüüsivad seadused on Soome Vallaseadus (*Kuntalaki*, lisa 2), Regionaalarengu ja struktuurifondide haldamise seadus, (*Laki alueiden kehittämistä ja rahkennarahastotoiminnan hallinnoinnista*, lisa 3), Islandi vallaseadus (Sveitarstjornarlögum, lisa 4), Läti Planeerimisregioonide seadus (*Regionalas attistibas likums*, lisa 5),

Erinevaid koostöömudeleid leidub kõigis lähiriikides, sealhulgas ka näiteks Taanis, kus pärast 2007. aasta omavalitsusreformi moodustatud ja nii elanike arvu kui majanduslike näitajate poolest võimekate KOV üksuste sundkoostööd reguleerib vähemalt kaks seadust: „*Lov om trafikselkaber*“ ja „*Lov om forpligtende kommunale samarbejder*“ reguleerides vastavalt piirkondliku ühistransporditeenuse korraldust ja peamiselt spetsiifiliste sotsiaal- ja tervishoiuteenuste (aga ka keskkonna ja jäätmete jne) alaste ülesannete täitmist.

Soome, Läti ja Islandi õigusakte üle vaadates ja analüüsides võib teha järelused, et:

- Riikide õigussüsteemid on erinevad ja see võib kaasa tuua nii terminoloogilisi kui sisulisi tõlgendamisprobleeme. Koostööstitsioonid võivad küll olla eraõiguslikud (analoogiline Eesti MTÜ-le või sihtasutusele) või avalik-õiguslikud, kuid mitte kõikide riikide seadused ei tee üheselt arusaadavat vahet avalike- ja eraõiguslike institutsioonide vahel. Isegi siis kui koostööstitsiooni nimetatakse avalik-õiguslikuks juriidiliseks isikuks, ei saa teha järelust, et tegemist on avalik-õigusliku juriidilise isikuga nii nagu seda mõistetakse Eestis.

Ekspertarvamus „Omavalitsusliitude roll kohalike omavalitsuste koostöös ja suhetes riigiga“

- Seadused sätestavad üldreeglina nõuded liidu kui koostöoinstitutsiooni aluslepingule ja/või põhikirja sisule või punktidele, mida seal tuleb kindlasti sätestada.

Liidu põhikirjas esitatavad andmed on ka tänases KOLS-is sätestatud ja arvestades seda, et liidu juriidiliseks vormiks on MTÜ, siis KOLS-i põhimõtete KOKS-i üleviimisel kujuneb see MTÜS-i suhtes eriseaduseks, kus põhikirja kohustuslikku sisu tuleb täpsustada.

- Tavaliselt on üheks aluslepingu/põhikirja oluliseks sätteks liikmeks olevate KOV-ide esinduse määramise alused otsustusorganis (või otsustusorganites). Üldjuhul kasutatakse otsustusorgani moodustamisel proportsionaalset mudelit st liikmesomavalitsused on otsustusorganis esindatud võrdeliselt oma elanike arvuga/teenuse kasutajate arvuga (nt meeldetuletuseks: Eestis sätestab MTÜS, et igal liikmel on võrdselt 1 hääl, erisus võimaldaks häälte arvu diferentseerida nt KOV elanike arvu järgi).

Antud põhimõtte on sätestatud KOLS-is maakondliku liidu kui ka üleriigilise liidu kohta, kuid see ei kehti teiste KOV üksuste puhul MTÜ vormis asutatud koostöoinstitutsioonide kohta.

- Liidu otsustusorgani liikmed nimetab üldreeglina volikogu või kuuluvad sinna volikogu esindajad ametikoha järgi (nt volikogude esimehed Läti planeerimisregiooni üldkoosolekuna).

Jällegi, antud põhimõtte on sätestatud ka KOLS-is maakondliku liidu kui ka üleriigilise liidu kohta, kuid see ei kehti teiste KOV üksuste puhul MTÜ vormis asutatud koostöoinstitutsioonide kohta.

- Tavaliselt sisaldavad seadused ka sätteid liikmelisuse kohta, st teatud liitude puhul (nt liidud, mis esindavad teatud piirkonda või tagavad teatud teenuse) puhul ei saa KOV-i vastuvõtmisest keelduda või on KOV-il kohustus olla sellise liidu liige.
- Seadused võivad sätestada eritingimusi liitudest lahkumisele nt miinimum etteteatamise tähtajad vms.

Riigid on lisaks KOV seadustes olevatele üldistele liitudesid käsitlevatele sätetele teatud avaliku huvi seisukohalt oluliste koostöövormide kohta kehtestanud ka eraldi sellekohaseid seaduseid (nt Läti ja Soome regionaalset koostööd sätestavad seadused), sõnastades nendes selliste liitude ülesanded ja muud erisused võrreldes üldseadusega.

4. Maakondlikud liidud, esindus- ja arendusorganisatsioonid Eestis

Maakondlikke (piirkondlikke) esindus- ja arendusorganisatsioone vaadeldakse kolmes mõttes. Nendeks on maakondlik (või piirkondlik) liit, maakondlik arendusorganisatsioon ja maakondlik arenduskeskus.

- **KOLS-i § 2 lg 1** kohaselt võivad maakonna kohaliku omavalitsuse üksuse liidud moodustada maakondliku liidu. Maakondliku liidu eesmärgiks on maakonna kohaliku omavalitsuse üksuste ühistegevuse kaudu maakonna tasakaalustatud ja jätkusuutlikule arengule kaasaaitamine, maakonna kultuuritraditsioonide säilitamine ja edendamine, maakonna ja oma liikmete esindamine ja liikmete ühiste huvide kaitsmine, samuti maakonna kohaliku omavalitsuse

Ekspertarvamus „Omavalitsusliitude roll kohalike omavalitsuste koostöös ja suhetes riigiga“

üksuste koostöö edendamine ja liikmetele seadusega ettenähtud ülesannete paremaks täitmiseks võimaluste loomine. (KOLS § 2 lg 2)

- Maakondliku liidu rolli võib täita ka mitut maakonda hõlmav piirkondlik liit (KOLS § 2¹). Antud liidu moodustamine ja sinna kuulumine on samuti vabatahtlik.
- **KOKS § 6¹ lg 1** kohaselt on omavalitsusüksuste ülesanne ühiselt kavandada maakonna arengut ja suunata selle elluviimist. Sellekohase ülesande võib anda maakondlikule või piirkondlikule liidule, koostöökokkuleppe alusel ühele kohaliku omavalitsuse üksusele või mõnele teisele kohaliku omavalitsuse üksuste käesoleva seaduse § 62 1. ja 2. lõikes nimetatud koostööorganile (ühisametile või -asutusele) või omavalitsusüksuste või omavalitsusüksuste liidu asutatud MTÜ-le või SA-le (koostööorgani koondnimetus - maakonna arendusorganisatsioon ehk MARO).

Kui maakonna KOV üksus ei ole otsustanud, millise koostööorgani kaudu seda ülesannet täita, täidab ülesannet koostööorgan, kelle kaudu on ülesande täitmist soovinud vähemalt kaks kolmandikku maakonna selliste kohaliku omavalitsuse üksuste volikogudest, mille elanike koguarv moodustab vähemalt kaks kolmandikku maakonna elanike koguarvust ning mille hulka peab kuuluma ka maakonnakeskuseks olev kohaliku omavalitsuse üksus.
 - Ülesanne ei ole mitte vabatahtlik, vaid kohustuslik.
- Igas maakonnas on moodustatud sihtasutuse vormis maakonna arenduskeskus (MAK-võrgustik), vt ka <https://www.arenduskeskused.ee/tutvustus/>

KOKS annab maakondliku arendustegevuse korraldamiseks paindlikkuse ning Eesti praktika näitabki vägagi erinevat lähenemist. Avalikult kättesaadavate andmete põhjal (vt lisa 6) on käesoleva arvamuse autoriteinud järgmised järeldused:

- Kahes maakonnas täidab maakonna arendusorganisatsiooni rolli KOV üksus – vastavalt Saaremaa vald ja Hiiumaa vald (Hiiumaa maakond ja Saare maakond). Nimetatud maakondades maakondlikku omavalitsusliitu ei eksisteeri.
- Läänemaal ja Jõgevamaal on maakondlik liit kas likvideeritud või „riiulis“ ja MARO ning ka liidu rolli täidab maakondlik arenduskeskus.
- Võrumaal on maakondlik liit juriidiliselt alles, tegeleb ka 2 projektiga, kuid puuduvad palgalised töötajad. Liidu teenindamise tagab SA Võrumaa Arenduskeskus. Maakondliku arendusorganisatsiooni sisulist rolli täidab samuti MAK.
- 10 maakonnas tegutsevad maakondlikud omavalitsusliidud erineva aktiivsusega ja MARO rolli täidab maakondlik liit.
- Ka MAK-ide korral on avalikult kättesaadavate materjalide põhjal asutajate hulgas valdavalt maakondlikud liidud või maakonna linnad ja vallad eraldi. Pärnumaal on asutajateks nii Pärnumaa OL kui ka Pärnu linn. SA Harju Ettevõtlus- ja Arenduskeskuse asutajate hulgas on lisaks Harjumaa OVL-ile ka Keila linn ja AS Eltek (õigusjärglane Harju Elekter Teletehnika AS)

Ekspertarvamus „Omavalitsusliitude roll kohalike omavalitsuste koostöös ja suhetes riigiga“

- Niisugune olukord raskendab ilmselt ka riigipoolset koostööd omavalitsusülesannete ülesannete kavandamisel ja neile erinevate ülesannete delegerimisel. Et otsustada edaspidise osas, on vaja määratleda, kas ja mis funktsioonis on erinevatel riigi struktuuridel vajalik suhelda kellegagi, kelle tegevusulatus ületab linna või valla piirid. Seda tuleb veel eraldi teha haldusülesannete delegerimise kui ka lihtsa piiriülese koostöö puhuks (näiteks kergliiklusteede võrgustiku rajamine, turism vmt). Vajalik oleks sama küsimus esitada ka regionaalsel tasandil ja seda ka kavandatavat riigireformi arvestades. Ühe võimalusena on kindlasti vajalik kas kõigi regiooni KOV üksuste (see on kindlasti aega- ja ressursi nõudvam variant) või nende esindajate kaasamine. Viimasel juhul tuleb omakorda otsustada, missuguse institutsiooni kaudu seda tehakse ja kuidas see organisatsioon oma esindaja(d) selle juhtorgani(te)sse valib. Küsitavusi otsustusprotsesside erapooletuse osas tekitab ka asutajatena partnerite kaasamine erasektorist, teistest sihtasutustest või MTÜ-dest.
- Koostöövormi valikul tuleb igal juhul arvestada ka loodava süsteemi haldussuutlikkust pikemas perspektiivis, jätkusuutlikkust olukorras, kus võivad vahetuda koalitsioonid ja juhid KOV-ides ja liitudes. Seetõttu on käesoleva arvamuse autorite arvates mõningas mõttes seadusse sisse kirjutatud ja reaalselt tegutsevad maakondlikud või regionaalsed liidud (olguigi, et sinna ei kuulu kõik KOV-id), koostöövormi mõttes turvalisem valik. Selle eelduseks on aga selged pikemaajalised kokkulepped liidu poolt täidetavate ülesannete, selleks eraldatavate vahendite ja volituste kohta ning muidugi selgelt väljendatud poliitiline soov sellist koostööorganit tähtsustada.

Maakondliku arendus- ja esindusorganisatsiooni peamine võtmeküsimus Eestis on selle organisatsiooniline killustatus, mis paratamatult tekitab maakondlikus juhtimises segadust ja koordineerimisprobleeme.

Kaks MARO on täna sihtasutuse vormis tegutsevad maakonna arenduskeskused. Üks põhiküsimusi koostöö organisatsioonilises vormis on see, kas SA kui juriidiline isik võiks sobida maakonna KOV üksuste ühishuvide esindajaks ja MARO rolli täitjaks. Harjumaa Omavalitsuste Liidu tellitud uuringus „Eesti regionaaltasandi arengu analüüs“ asuti seisukohale, et SA vorm on maakondlike ülesannete täitmisel pigem probleemne.¹²

1. Esiteks on sihtasutus mõeldud eeskätt mingisuguse konkreetse vara haldamiseks vastavalt sihtasutuse eesmärgile. (SAS § 1 lg 1)
2. MTÜ mõistes üldkoosolekut SA-l ei ole sest SA-l ei ole liikmeid ja KOV rolli sihtasutuses saaks defineerida eeskätt õigusena nimetada nõukogu liikmed (SAS § 8 lg 1 p 9) ja nõukogule vastavate rollide omistamisega.
3. Kuna eraldi liikmelisust pole, siis täiendava osapoole kaasamine saab toimuda nt igakordselt põhikirja muutmisega (SAS § 41 lg 2 p 3) (millega koostöö osapoolele antakse õigus nimetada nõukogu liige).

¹² <https://www.hol.ee/docs/file/hol%20reganal%C3%BC%C3%BCs%20210x297mm%20web.pdf>, lk 46.

4. Teiseks rakendub SA nõukogu liikmele hooldsuskohustus ja solidaarse vastutuse põhimõte (analoogiliselt SA või MTÜ juhatuse liikme vastutusega), mis erineb tavapärasest poliitilisest vastutusest MTÜ üldkoosolekul osaleva liikme esindaja korral (SAS § 32).

SA-le MTÜ-ga analoogilise KOV-i maakondliku esindamise (maakonnaliidu) rolli andmine ei ole vaatamata eelnevale välistatud, kuid eeldaks eelpool nimetatud SA-d puudutavate erisätete kajastamist KOKS-is ja eksperdid seda pigem ei poolda.

Teine võtmeküsimus puudutab koostöö võimalikku kohustuslikkust. Erinevates varem koostatud analüüsid¹³ on seda lubatavaks peetud, samas kohtab kohustuslikke koostöömudeleid ka mitmetes lähiriikides (Soome, Läti, Taani jt).

¹³ Vt nt

https://www.rahandusministeerium.ee/sites/default/files/document_files/kov/i_kov_koostoo_korralduslik_raamistik_ja_voimalikud_mudelid_tt_u.pdf lk 31

5. Üleriigilise omavalitsusliidu rollid

KOLS § 4 (2) kohaselt on üleriigilise liidu eesmärgiks kohaliku omavalitsuse üksuste ühistegevuse kaudu kohaliku omavalitsuse üldisele arengule kaasaaitamine, oma liikmete esindamine ja nende ühiste huvide kaitsmine, samuti liikmete koostöö edendamine ja liikmetele seadusega ettenähtud ülesannete paremaks täitmiseks võimaluste loomine. Üleriigilise liidu võivad ühiselt asutada üle poole Eesti KOV üksustest või KOV üksused, kelle elanike arv kokku moodustab rahvastikuregistri andmete alusel üle poole Eesti elanike arvust (KOLS § 4 lg 2). Pärast Eesti Maaomavalitsuste Liidu ja Eesti Linnade Liidu ühinemist Eesti Linnade ja Valdade Liiduks (edaspidi ELVL), on realselt üks üleriigiline liit.

Üleriigilise liidu esindaja peaks saama kaasa rääkida juba ministeeriumi valitsemisala tegevusprogrammi ja eelarve projekti kujundamisel, kuna tihtipeale on seal ka puutumus kohalike omavalitsuste tegevustega neis valdkondades. Nii on võimalik vastastikku paremini mõista ka neid tegevusi, mis vajavad KOV-ide poolset panustamist vastavas valdkonnas ja hinnata selleks vajalike ressursside olemasolu.

Lisaks ELVL osalemisele riigieelarve läbirääkimistel valitsuse esindajatega peaks KOV esindaja olema kaasatud eelarveläbirääkimistesse ka eelarve edasisel menetlemisel Vabariigi Valitsuses, et tal oleks võimalus enne otsustamist ka Liidu seisukohti vajadusel täiendavalt selgitada.

- Riiklike ülesannete täitmise kulude osas võiks seadusse sisse kirjutada põhimõtte, et riigi poolt kaetakse mitte üksnes vastavad otsesed kulud, vaid ka kaudsed (näiteks toetuste väljamaksmisega tekkivad) kulud (RES § 51).

RES vajab ka normitehnilist parandamist, kuna § 46 lg 2 käsitleb olukorda, kui läbirääkimistel osalesid mitme üleriigilise liidu esindajad. Täna on pärast pikaajalist sellesuunalist koostööd meil selles rollis ainsana ELVL.

Lisaks pakuvad eksperdid välja järgmised üleriigilise liidu rollid:

- o taotleda Liidu paremat kaasamist riigi poolt arendatavatesse **IT projektidesse, et need arvestaksid ka avaliku sektori teise osa – KOV-ide – vajadusi info saamiseks ja selle edastamiseks riiklikesse andmekogudesse**. Lühinägelik on kavandada riiklikke andmekogusid nii, et neis poleks arvestatud KOV vajadustega- ebamõistlik on lubada tekkida olukorral, kus pärast vastava riikliku andmekogu valmimist tuleb KOV-idel hakata välja töötama enda vajadusi arvestavaid ja selle riikliku andmekoguga ühilduvaid lahendusi. AKI-ga peaks sel teemal selgelt läbi rääkima ja vastavad kokkulepped saavutama.

Riiklikult peaks olema võimalik finantseerida üleriigilisi lahendusi, mida võetakse kasutusse paljudes KOV-ides. Tagatud peaks olema mitte ainult väljatöötamise rahastamine, vaid ka tulevikuvahendid süsteemide pidevaks arendamiseks ja ülalpidamiseks.

Ekspertarvamus „Omavalitsusliitude roll kohalike omavalitsuste koostöös ja suhetes riigiga“

- o **Koolitustegevusteks** oleks vajalik ellu kutsuda oma koolituskeskus või teha sellealast koostööd ülikoolide, täna uute kohaliku omavalitsuse ametnike koolitusega tegeleva Sisekaitse Akadeemia vm ülikooli või struktuuriga. See tegevus peaks olema järjepidev ja igal juhul tuleks sellist koolitustegevust toetada riigi poolt (algselt süsteemi loomist ja seejärel ka igapäevast koolitustegevust). Niisugune süsteem ei tohiks olla sõltuvuses ühekordsetest „rahasüstidest“, vaid eeldab pikemat vaadet ja tegevusplaani mitmeteks aastateks ette
- o Tuleks edasi arendada võimalust pöörduda erinevate vaidlusküsimuste korral **õigusnõustamiseks** Liidu poole arvamuse saamiseks. See oleks analoogiline vahekohtu rolliga, mida kasutavad mitmed kutseliidud jt esindusorganisatsioonid. Alustada võiks näiteks sisemiste töökorralduslike küsimustega (volikogu ja valitsuse tegevus). See võiks vajadusel toimuda ka näiteks tasulise teenusena, mille eest tasuvad osalised.
- o Abi oleks KOV-idele vaja ka oma **määrusandluse kujundamisel** erinevates tegevusvaldkondades (näidised, soovitusel jne), kuna sellealane võimekus on erinevates KOV-des ebaühtlaselt välja arendatud ja vastavate oskustega spetsialiste napib.
- o Liit peab suutma oma spetsialistidega ja ekspertidega (vajadusel koostöös ülikoolide ja teadlastega) **ekspertteabega** ära katta erinevad valdkonnad, et olla läbirääkimistel võrdväärseks partneriks ministeeriumitele jt riigiasutustele, omama neis valdkondades vajalikku analüüsivõimekust.
- o Selle kõrval, et anda arvamusi erinevate seaduseelnõude kohta, tuleks püüelda selle poole, et ELVL esindaja oleks senisest ulatuslikumalt kaasatud eelnõu valmimise protsessi varasemas, **eelnõu koostamise (väljatöötamiskava ettevalmistamise) staadiumis**.
- o Tuleb leida lahendus **ELVL-i koostööpartnerite võrgustikule**. Lisaks sellele, et linnad ja vallad on iseseisvalt ELVL-i liikmeteks, tuleks kaardistada ka maakondlike/tulevikus regionaalsete partnerite ring ja kõigi osapoolte rollid selles koostöös.
- o Kaaluda tuleks riigilt täiendavate sihtotstarbeliste finantseeringute taotlemist valdkondades, milles on vajalik KOV-ide tegevuse koordineerimine, paremate praktikate tutvustamine, **IT alane koostöö, koolitustegevus, üleriigiliste ürituste läbiviimine või Eesti KOV-ide esindamine rahvusvahelises koostöös**.
- o Kaaluda võiks ka ELVL-i poolt välisrahastusega projektide läbiviimist teiste riikide omavalitsuste esindusorganisatsioonidega liitude rolli mõtestamiseks, aga ka valdkondlike koostöövormide osas. Üheks võimaluseks oleks ka näiteks oma esindatusega, ekspositsiooniga, osalemine lähinaabrite omavalitsuspäevadel.
- o **Ühishangete läbiviimine teatud toodete ostmiseks või mingite teenuste tellimiseks** on valdkond, mille võiks läbi analüüsida. Niisugune tegevus võiks olla kas kõigi või paljude/mitmete KOV-ide huvides ja eelkõige võiks seda kaaluda näiteks IT valdkonnas nii tarkvara kui ka riistvara ostmisel.

Kokkuvõte ja soovitus

Ülesande volitamine teisele vallale või linnale

Ülesande volitamisel KOV üksustelt teisele KOV üksusele tuleb KOKS-i täiendada ja lisada säte, et vastav volitamine toimub halduslepinguga ning Halduskoostöö seaduses sätestada, et sellisele halduslepingule (analoogiliselt ühisasutusega) HKS ei kohaldu (vt HKS § 1 lg 5).

Maakondlikud omavalitsusliidud

Ekspertidena peame vajalikuks veelkord rõhutada et koostöö on vahend eesmärkide saavutamiseks, aga mitte eesmärk ise. Liitu kuulumine saab küll olla üksnes KOV-i vabatahtlik valik, kuid sellesse kuulumine peab olema igale KOV-ile kasulik. Sobiva koostöövormi valik peaks olema paindlik, kuid koostöö adressaadid peavad olema võrreldavatel alustel kaasatud.

- Kui tahta kuidagi stimuleerida KOV koostööd liitude (või teiste koostöövormide) kaudu, võib seda teha näiteks koostööga seotud ühiste kulude katmisega näiteks liidu riigipoolse sellealase sihtfinantseerimisega koostöö korraldamise eest.

Analüüsi käigus jõudsid eksperdid järeldusele, et kehtivas KOKS-is on KOV koostöö võimalikud alternatiivid sätestatud ja see loetelu KOKS-is täiendamist ei vaja. Küll vajab sisustamist ja täpsustamist koostöövormide õiguslik pool ja lahendada KOLS sätete korrastatud ja kaasajastatult KOKS-i ületoomine.

Eeldusel, et maakondlikud liidud jätkavad ja saavad võimekust juurde, on põhjendatud vastavad regulatsioonid KOLS-ist üle tuua KOKS-i. Seejuures tuleks kriitiliselt üle vaadata liitude roll ning laiendada KOV eripära arvestavad sätted ka muudele MTÜ-dele, mille kõik liikmed on ainult KOV üksused.

KOKS-i erisätetega tuleb lahendada järgmised MTÜ-de õiguslikust vormist tingitud MTÜS-i kitsaskohad:

- MTÜ üldkoosolekul on igal MTÜ liikmel üks esindaja, kuid koostöös osalevad väga erineva elanike arvuga (või rahalise panusega/teenuse vajadusega) KOV üksused. See ei pruugi igal konkreetsel juhul olla kitsaskoht, kuid kui ta selleks osutub, siis peavad olema võimalikud ka teistsugused esindatuse kujundamise võimalused.

Põhikirjaga peaks olema võimalik kokku leppida, et teatud otsuste vastuvõtmisel on liidu organis (üldkoosolekul) vajalik lihthälteenamusest suurem hälteenamus või peavad poolt hääletanud liikmed esindama üle poole (2/3) organis esindatud KOV üksuste elanikest või ei tohi otsuse vastuvõtmiseks mõni liige selle otsuse vastu olla (nt maakonnakeskuseks olev linn või vald).

- Esindajad MTÜ üldkoosolekule nimetab vastavalt KOKS § 35 valla- või linnavalitsus. Kui pelgalt avalike teenuste osutamisega seotud MTÜ puhul on see variant mõistlik, siis olukorras, kus asutatud koostööinstitutsioon tegeleb ka ühiste huvide esindamisega, piirkondliku arenduse või avaliku ülesande täitmisega, võiks kaaluda selle õiguse üleandmist volikogule.

- SA vormi kasutamine KOV liidu ühe alternatiivina eeldab KOKS-is kõikide sellekohaste sätete sisustamist viisil, et nad oleksid kasutatavad nii MTÜ kui SA korral. Ekspertid seda alternatiivi pigem ei eelista, sest esiteks on SA oma iseloomult pigem suunatud eeskätt teatud eesmärgi nimel vara valitsemiseks ja teiseks tuleks kirjeldatavaid erinevusi päris palju. Kui seda aga soovitakse koostöö institutsionaalse ühtsuse nimel teha, siis see on võimalik. MARO puhul peaks kindlasti olema tagatud, et MARO rolli täitva institutsiooni otsustusorgani esindajad/liikmed oleks volitatud volikogude poolt.
 - Liidule ülesannete andmisel tuleb kõigepealt välja selgitada, mis laadi ülesandega on tegemist ja kelle huvides seda tegevust läbi viiakse (vt KOLS §§ 8-10) – kas tegemist on liidu esindusülesannetega, liidu poolt täidetavate omavalitsuslike (kohustuslike või vabatahtlike) või riiklike ülesannetega.
1. Olukorra on teinud keeruliseks erinevate maakondlike koostööorganite (maakondlikud omavalitsusliidud, maakondlikud arenduskeskused – maakondlike arengukeskuste võrgustik) tekkimine ja nendevahelise selge rollijaotuse puudumine.
 - Maakondlike liitude hetkeolukord Eestis on väga erinev. On maakondi, kus neid enam ei eksisteerigi, on valdu, mis on ise maakonna suurused, osadel puudub üldse tegevjuhtkond/palgalised töötajad ja lõpetuseks on erinev ka nende võimekus erinevaid rolle täita. Kui eeldada, et riigile tuleb teatud valdkonnas partneriks maakondlik liit, siis eeltoodud põhjustel see ei ole hetkel realselt võimalik. Seda olukorda soosib ka tänane KOKS § 6¹, mis lubab MARO-de osas erinevaid institutsionaalseid lahendusi.
 - Maakondliku koostöö (sh MARO-de) osas ei ole iseenesest konfliktikohaks paindlikkus, kuivõrd see, et need institutsioonid ei ole võrreldavatel alustel korraldatud, nt otsustusorgani mandaat on liitude puhul antud volikogude, SA puhul aga valla- või linnavalitsuste poolt.
 2. Niisugune olukord raskendab ilmselt ka riigipoolset koostööd omavalitsusülesannete ülesannete kavandamisel ja neile erinevate ülesannete delegeerimisel. Et otsustada edaspidise osas, on vaja määratleda, kas ja mis funktsioonis on erinevatel riiklikel struktuuridel vajalik suhelda kellegagi, kelle tegevusulatus ületab linna või valla või maakonna piirid. On soovitatav, et seda tehakse riigi poolt erinevate ministriumite koostöös, et neil ei tekiks maakondades erinevaid, vaid oma valdkonnas tegutsevaid partnereid. Seda küsimust oleks vaja käsitleda ka riigireformi kavandamisel.
- Koostöövormi valikul tuleb igal juhul arvestada ka loodava süsteemi haldussuutlikkust pikemas perspektiivis, jätkusuutlikkust olukorras, kus võivad vahetuda koalitsioonid ja juhid KOV-ides ja liitudes. Seetõttu on mõningas mõttes turvalisem valik seadusse sisse kirjutatud ja realselt tegutsevad maakondlikud või regionaalsed liidud (olguigi, et sinna ei kuulu kõik KOV-id). Selle eelduseks on aga selged pikemaajalised kokkulepped liidu poolt täidetavate ülesannete, selleks eraldatavate vahendite ja volituste kohta ning muidugi selgelt väljendatud poliitiline soov sellist koostööorganit tähtsustada.

Ekspertarvamus „Omavalitsusliitude roll kohalike omavalitsuste koostöös ja suhetes riigiga“

- Võtmeküsimuseks kujunebki see, kas riik vajab endale maakonna/regiooni/piirkonnaülest partnerit, kellele delegeerida mingeid olulisemaid ülesandeid?

Regionaalsed (piirkondlikud) omavalitsusliidud

Kas ja kuidas võiks **regionaalsete/piirkondlike liitude regulatsiooni seaduses muuta**, kas see vajab üldse reguleerimist, sh koostöövõimaluste osas keskvalitsusega (näiteks nn regionaalsed nõukogud)?¹⁴

- Regionaalsete omavalitsusliitude tekkimise eelduseks on ilmselt riigi selgelt suunatud tegevus. Kui erinevate riigi struktuuride vahel tekib koostöö regionaalsel tasandil (regionaalsed nõukogud vmt), on riigi tasakaalustatud arenguks kindlasti vajalik neisse mingis vormis kaasata ka selle regiooni KOV-id. See on üks teema, mida tuleks kindlasti käsitleda ka riigireformi läbiviimise kavandamisel.
- Koostöö võib siin siiski toimuda ilmselt ainult kaasamise vormis ja mingeid täiendavaid haldusfunktsioone pole sellisele koostöökogule võimalik anda, va juhul, kui see konkreetses valdkonnas otseselt seadusega ette näha. Samas peaks tekkival nõukojal vm nimetusega organil tekkima juba haldusorgani tunnused, mis ei tundu praeguses olukorras olevat kuigi realistlik. Pigem jääks see ikkagi üheks koostöökooguks, kus asju arutatakse, vastastikku infot vahetatakse ja ideid välja pakutakse, kuidas regioonis nii riigi kui KOV-ide teenuseid paremini pakkuda.
- Seadusandlikult on niisuguses olukorras sekkumine selgelt liiga etteruttav ja pigem tuleks soovi korral hakata niisugust koostööd üles ehitama konkreetses regioonis ja õppida saadavatest kogemustest.
- Sellise regionaalse nõukogu esindajad nimetavad valdkondlikud ministrid, KOV maakondliku (või piirkondliku liidu) üldkoosolek¹⁵ oma liikmete hulgast arvestusega, et kaetud on kõik nõukogu piirkonda jäävad maakonnad¹⁶ ja ühe liikme võiks nimetada üleriigiline KOV liit. Nõukogu koosseisu kinnitab riigihalduse minister.

Üleriigiline omavalitsusliit

Ekspertid toetavad KOV eksperdikomisjonis 7. aprillil 2021 saavutatud kokkulepet sätestada kohalike omavalitsuste ja riigi vaheliste läbirääkimiste formaat KOKS § 65 täiendamisel lõikega 5 laiemalt, kui vaid eelarveküsimustes läbirääkimisena.

KOKS § 65 lõike 5 võimalik sõnastus:

(5) Üleriigilise kohaliku omavalitsuse üksuste liidu esindajad ja Vabariigi Valitsuse esindajad peavad läbirääkimisi eesmärgiga leppida kokku kohalike omavalitsuste ülesannete, nende omavalitsusliku

¹⁴ Eesti regionaaltasandi analüüsi ja regionaalsete nõukogude kohta vt <https://www.hol.ee/index.php?id=eesti-regionaaltasandi-analuus-536>

¹⁵ Nimetaja peab täitma MARO rolli.

¹⁶ Kaalumist vajab, kas eraldi peaksid olema esindatud ka piirkonna keskuse rolli täitvad KOV-id nt Tallinn, Tartu vms.

Eksperiarvamus „Omavalitsusliitude roll kohalike omavalitsuste koostöös ja suhetes riigiga“

või riikliku olemuse, pikaajalise mõjuga oluliste poliitikameetmete algatamise, seadusandlike ja rahastamiskorralduse muudatuste üle riigieelarve seaduses sätestatud korras¹⁷

Lähteülesandes viidatud liidu rolli kasv kollektiivläbirääkimistel omavalitsuste kui tööandja esindajate nimel palgakokkulepete sõlmimisel saab toimuda KOV finantsautonoomia kasvatamise raames, kui tänase toetusfondi vahendid viiakse tulumaksu ja tasandusfondi vahendusel tulubaasi. Täna vastavat otsust tehtud ei ole, mistõttu väljapakutud alternatiivid on pelgalt teoreetilised. Kehtivas Kollektiivlepingu seaduses on antud võimalus, et KOV üksuseid kui tööandjaid esindab kohalike omavalitsuste liit ja seetõttu võib üleriigiline liit esindada kollektiivlepingu seaduse § 3 lõike 2 punkti 3 tähenduses tööandjate keskliiduna kõiki oma liikmeid töötajate palga alammäära kokku leppimisel. Ilmselt on võimalik need õigused delegeerida liikmete poolt „alt üles“ ELVL-ile, aga niisugune otsus tuleks teha ELVL juhtorganite tasemel ning otstarbekas oleks see sätestada ülesandena seaduses.

- Meie silmis sarnaneks protsess üldise alampalga läbirääkimistega, kuid KOV üleriigilise liidu ja läbirääkimiste osapoolte kokkuleppe kinnitab ja kehtestab Vabariigi Valitsus.

Seadusesse tuleb lisada säte, et üleriigiline liit konsulteerib kollektiivläbirääkimiste pidamisel õigeaegselt ja sobival viisil tema liikmeks mitteolevate KOV üksustega, kellele kohaldub kokkulepitav töötasu alammäär vastavalt seadusele. Nendele KOV üksustele rahade eraldamisel lähtuvad ministriumid ilmselt siiski ELVL-iga kokkulepitud reeglitest ning igal KOV-il on nende reeglite põhjal tehtud rahastamisotsusega mittenõustumisel võimalus just oma rahastuse osas pöörduda kohtusse argumenteeritud taotlusega rahastuse aluste ja nende põhjal talle eraldatud vahendite suuruse küsimuses. Samuti tuleb viia sisse vastavad muudatused Põhikooli ja gümnaasiumiseadusesse ja Koolieelse lasteasutuse seadusesse.

Üleriigilise liidu teised ülesanded on valdavalt sellised, mille täitmise ulatuse ja mahu osas peavad liidu liikmed ise kokku leppima, see saab põhineda liidu liikmete omavahelisel kokkuleppel ja tahtel ühiselt ülesandeid täita.

Kuidas seaduses sätestada riigi kohustused kohalike omavalitsustega konsulteerimisel ja üleriigilise liidu roll selles:

- Kaasata ELVL eelarveläbirääkimistele varasemalt, juba ministriumide haldusala eelarveprojekti kujundamise staadiumis. Seda nii riiklike teenuste osas, mida kavandatakse pakkuda KOV-i elanikele ja tema territooriumil tegutsevatele ettevõtjatele, SA-tele ja MTÜ-dele läbi riiklike struktuuride kui ka nende teenuste osas, mida KOV-id peavad pakkuma kohustuslikus korras seaduste alusel. Nii on võimalik vastastikku paremini mõista ka neid tegevusi, mis vajavad KOV-ide poolset panustamist vastavas valdkonnas ja hinnata selleks vajalike ressursside olemasolu.
- KOV esindaja peaks olema kaasatud riigi eelarveläbirääkimistesse ka eelarve edasisel menetlemisel Vabariigi Valitsuses, et tal oleks võimalus enne otsustamist ka Liidu seisukohti vajadusel täiendavalt selgitada.

¹⁷ Korrana on peetud silmas RES § 46 reguleeritud kohaliku omavalitsuse üksuste ning üleriigiliste kohaliku omavalitsuse üksuste liitude esindajate ja Vabariigi Valitsuse esindajate läbirääkimiste formaati.

Riiklike ülesannete täitmise kulude osas võiks seadusse sisse kirjutada põhimõtte, et riigi poolt kaetakse mitte üksnes vastava teenuse otsesed kulud vaid ka kaudsed (näiteks toetuste väljamaksmisega tekkivad) kulud (RES § 51).

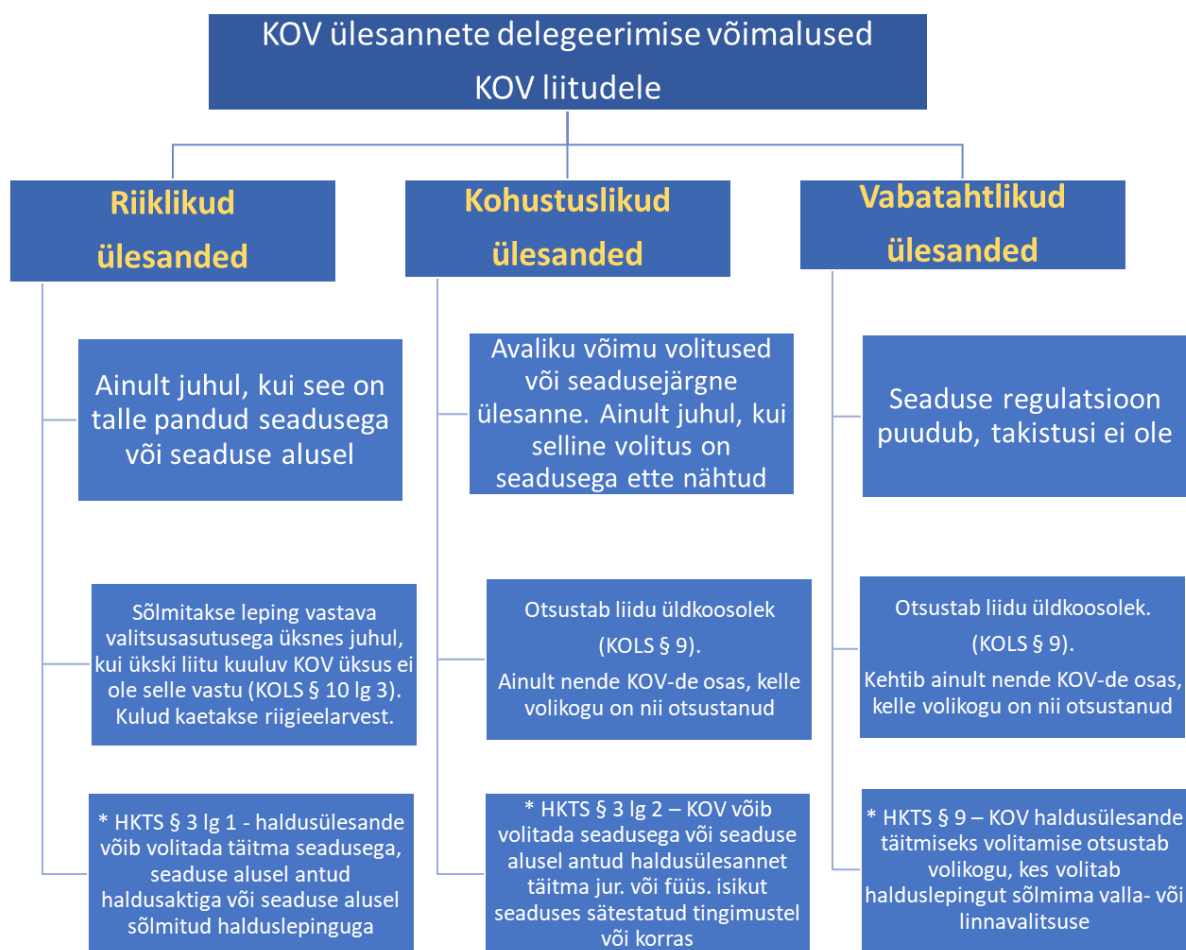
- RES vajab ka normitehnilist parandamist, kuna § 46 lg 2 käsitleb olukorda, kui läbirääkimistel osalesid mitme üleriigilise liidu esindajad. Täna on meil selles rollis ainsana ELVL.

Kas ja kuidas kujundada liidu roll (kohustus) vedada üleriigiliselt olulisi KOV ühistegevusi (nt IT ja e-süsteemide arendus, mis tagaksid tõhusa linnade ja valdade koostöö ja e-süsteemide ühildumise, KOV tasandi personaliarendus sh arendus- ja koolitusvajaduste selgitamine ja tegevuste kavandamine jne)?

Üksikasjalikum kirjeldus nende rollide kohta koos ettepanekutega on kirjeldatud peatükis 4.

Kokkuvõtvalt - paljud üleriigilise liidu rollid ei tulene (ja ei peagi tulenema) seadusest, vaid eeskätt liidu liikmete ootustest liidule, tahtest ja sellele vastavast omapoolsest „tellimusest“ ja sellele vastavast panustamisest.

Lisa 1 Ülesannete volitamise võimalused liitudele

Lisa 2 Soome vallaseadus

*Kuntalaki*¹⁸

§ 55 Omavalitsusüksuste liit

Omavalitsusüksuste liit luuakse omavalitsusüksuste vahelise volikogude poolt kinnitatud lepinguga (*alusleping*). Omavalitsusüksuste liidu nimes peab sisalduma sõnaühend 'omavalitsusüksuste liit'.

Omavalitsusüksuste liit on juriidiline isik, mis võib omada õigusi ja võtta kohustusi ning kasutada sõnavõtuõigust kohtus ja teistes ametiasutustes.

Äriettevõtteüksuste liidu kohta on sätestatud § 65. Äriettevõtteüksuste liidu puhul rakendatakse omavalitsusüksuste liidu kohta kehtivaid sätteid.

§ 56 Omavalitsusüksuste liidu alusleping

Aluslepingus sätestatakse vähemalt:

- 1) omavalitsusüksuste liidu nime, asukoha ja liikmete kohta;
- 2) omavalitsusüksuste liidu ülesannete ning vajadusel § 8 nimetatud korraldamisvastutuse ülemineku kohta;
- 3) üldkoosoleku saadikute või ühendvolikogu või muu kõrgeimat otsustusõigust kasutava kogu liikmete arvu ja hääleõiguse aluste kohta;
- 4) omavalitsusüksuste liidu teiste institutsioonide ning nende ülesannete, otsustusõiguse ja kokkukutsumise kohta;
- 5) selle kohta, milline omavalitsusüksuste liidu institutsioon teostab järelevalvet omavalitsusüksuste liidu huvide kaitse üle, esindab omavalitsusüksuste liitu ja sõlmib liidu nimel lepinguid ning selle kohta, kuidas otsustatakse omavalitsusüksuste liidu nimel allkirja andmise õigus;
- 6) liikmeskonna osast omavalitsusüksuste liidu varades ning vastutuse kohta liidu võlgade eest ning muude omavalitsusüksuste liidu majandustegevust puudutavate küsimuste kohta;
- 7) omavalitsusüksuste liidu haldamise ja majandustegevuse kontrollimise kohta;
- 8) omavalitsusüksuste liidust välja astuva liikmeskonna ja tegevust jätkavate liikmeskondade positsiooni kohta;
- 9) omavalitsusüksuste liidu laiali saatmise ja lõpparuande koostamise kohta;
- 10) toimimisviisi kohta, millega kaetakse omavalitsusüksuste liidu puudujääk olukorras, kus liikmeskond ei ole heaks kiitnud § 119 lõikes 2 nimetatud lepingut omavalitsusüksuste liidu majandustulemuse tasakaalustamiseks;
- 11) majandustegevuse ja tegevuse jälgimissüsteemi ning liikmeskonna ees aruandluse kohta.

Aluslepingus võib ühtlasi kokku leppida, et omavalitsusüksuste liidu muu institutsiooni kui üldkoosoleku liikmed ja asendusliikmed peavad olema liikmeskondade volikogude liikmed ja et lepingus nimetatud küsimustes otsuse langetamiseks on vajalik häälteenus.

¹⁸ <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20150410> . Tõlge- Rahandusministeerium

§ 57 Aluslepingu muutmine

Kui aluslepingus ei ole teisiti kokku lepitud, võib aluslepingut muuta, kui vähemalt kaks kolmandikku liikmeskonnast on seda soovinud ja nende liikmete elanike arv on vähemalt pool kõikide liikmeskonna üksuste kokku liidetud elanike arvust.

Seadusest tulenevas koostöös ei saa liikmeskonda ilma temapoolse nõusolekuta kohustada osalema uute vabatahtlike ülesannete täitmisel ja nendest tekkivate kulude katmisel.

§ 58 Omavalitsusüksuste liidu institutsioonid

Omavalitsusüksuste liidu otsustusõigust kasutab ühendvolikogu või üldkoosolek. Edaspidi § 61 nimetatud ühe institutsiooni omavalitsusüksuste liidus jaguneb otsustusõigus liikmetest omavalitsusüksuste ja omavalitsusüksuste liidu institutsiooni vahel aluslepingus kokkulepitud viisil.

Omavalitsusüksuste liidul võib olla ka teisi aluslepingus kokku lepitud institutsioone.

Omavalitsusüksuste liidu muude kui lõike 1 nimetatud institutsioonide koosseis tuleb kokku leppida selliselt, et see vastaks liikmesüksuste volikogudes esindatud erinevate gruppide kohalike omavalitsuste valimistel saadud häälte arvule omavalitsusüksuse piirkonnas valimisseaduses sätestatud relatiivsuspõhimõtte kohaselt.

§ 59 Ühendvolikogu

Ühendvolikogu osas rakendatakse volikogu kohta kehtivaid sätteid.

Ühendvolikogu liikmed valib omavalitsusüksus aluslepingus kokkulepitud viisil.

§ 60 Üldkoosolek

Kui omavalitsusüksuste liidu otsustusõigust kasutab üldkoosolek, tuleb koosolek korraldada vähemalt kaks korda aastas.

Üldkoosoleku saadiku eraldi igale koosolekule valib liikmeskonna omavalitsusüksuse valitsus või liikmeskonna volikogu poolt otsustatud muu omavalitsusüksuse institutsioon.

Üldkoosoleku ülesandeks on vähemalt:

- 1) langetada otsus omavalitsusüksuste liidu eelarve ja majandusplaani üle;
- 2) kinnitada omavalitsusüksuste liidu põhimäärus;
- 3) valida omavalitsusüksuste liidu institutsioonid;
- 4) otsustada valitud isikute rahaliste soodustuste aluste üle;
- 5) valida audiitorid;
- 6) otsustada aastaaruande kinnitamise ja vastutusest vabastamise üle.

Üldkoosoleku avalikkuse kohta rakendatakse volikogu koosoleku avalikkust käsitlevaid § 101 sätteid. Üldkoosolekule valitud saadiku huvide konflikti kohta rakendatakse volikogu liikme huvide konflikti kohta § 97 sätestatut.

§ 61 Ühe otsustuskoguga omavalitsusüksuste liit

Muus kui seadusest tulenevas koostöös võivad omavalitsusüksused otsustada, et omavalitsusüksuste liidul on ainult üks otsustuskogu. Sellisel juhul jaguneb omavalitsusüksuste liidu otsustusõigus liikmesüksuste ja omavalitsusüksuste liidu otsustuskogu vahel aluslepingus kokku lepitud viisil.

Otsustuskogu vastutab omavalitsusüksuste liidu tegevuse, haldamise ja majandustegevuse korraldamise eest.

Ühe otsustuskoguga omavalitsusüksuste liidus peavad liikmesüksused:

- 1) valima liikmed lõikes 1 nimetatud institutsiooni;
- 2) valima revisjonikomisjoni liikmed ja audiitorfirma;
- 3) otsustama vastutusest vabastamise üle aluslepingus kokku lepitud viisil.

Ühe institutsiooniga omavalitsusüksuste liitu puudutavas aluslepingus tuleb lisaks § 56 sätestatule kokku leppida selles, kuidas korraldatakse omavalitsusüksuste liidu otsustusprotsess olukorras, kus liikmesüksused ei ole teinud kokkulangevaid otsuseid liikmesüksuste otsustusõiguse alla kuulavas küsimuses.

§ 62 Omavalitsusüksuste liidust lahkumine

Liikmesüksus võib lahkuda omavalitsusüksuste liidust. Kui aluslepingus ei ole teisiti kokku lepitud, toimub lahkumine kalendriaasta lõppedes ning eeldusel, et liikmesüksus on teavitanud liidust lahkumisest vähemalt aasta varem.

§ 63 Lepingust tuleneva lahkarvamuse lahendamine

Koostöölepingust tulenevad lahkarvamused lahendatakse haldusküsimustena halduskohtus haldusküsimuste kohtumenetluse seaduses sätestatud korras [808/2019](#).

Lisa 3: Soome Regionaalarengu ja struktuurifondide haldamise seaduses olevad koostöö sätted

*Laki alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista*¹⁹

§ 17 Maakondliku liidu²⁰ ülesanded

Maakondlik liit vastutab maakonna strateegilise arengu eest ja täidab järgmiseid ülesandeid:

- 1) vastutab maakonna üldise arengu eest ning teeb selleks koostööd riigiasutuste, maakonnakeskuste ja teiste omavalitsuste, ülikoolide ja kolledžite ning teiste piirkonna arenguga seotud osapoolte ning Lapimaa maakonna saami parlamendiga; võib selle raames koostada koostöölepinguid;
- 2) töötab välja maakonna ettevõtluse arendamise poliitika, võttes arvesse erinevate kohalike omavalitsuse üksuste lähtetingimusi ja vajadusi;
- 3) osaleb ettevõtluse-, transpordi- ja keskkonnakeskuste ning vajaduse korral piirkondlike valitsusasutuste strateegiliste arengudokumentide ettevalmistamises ning osaleb ettevõtluse-, transpordi- ja keskkonnakeskuste alases koostöös, et võtta arvesse kohaliku regionaalarengu eesmäärke;
- 4) vastutab maakonna hariduspoliitika prognoosimise ning hariduspoliitika eesmärkide ettevalmistamise eest osana üldisest hariduse ja teaduse arendamise kavandamisest;
- 5) vastutab maakonna kultuuripoliitika koordineerimise ja arendamise eest;
- 6) vastutab maakonna ühistranspordisüsteemi kava algatamise, planeerimise ja sellega seotud koostöö juhtimise ja koordineerimise eest osana üldisest maakondlikust planeerimisest;
- 7) vastutab keskkonda ja loodusvarasid käsitlevate maakondlike kavade algatamise, planeerimise, sellega seotud koostöö juhtimise ja koordineerimise eest osana üldisest maakondlikust planeerimisest;
- 8) koostab järgmiste nelja aasta kohalike omavalitsuste ja teiste koolitajate projektiettepanekute rahastamiskava, välja arvatud spordikeskuste kava;
- 9) moodustab maakondlikud spordinõukogud;
- 10) edendab oma maakonnas Avaliku halduse ühisteenuste seaduses ([223/2007](#)) sätestatud teenuseid ;
- 11) vastutab prognoosimise koordineerimise eest maakonnas, hindab ja jälgib maakonna ja selle osade arengut ning arendustegevuse tulemuslikkust;
- 12) edendab kohaliku omavalitsuse üksuste ja maakonna koostööd, korraldab oma ülesannetega seotud rahvusvahelist koostööd.
- 13) täidab muid käesolevas seaduses sätestatud ülesandeid.

Maakondade liit võib täita ka muid ülesandeid, mille on talle volitanud liikmeks olevad kohaliku omavalitsuse üksused . ([10.4.2015 / 413](#))

§ 17¹ ([10.4.2015 / 413](#)) Maakondliku liidu institutsioonide koosseis ja moodustamine

Maakondliku kõrgeima otsustuskogu liikmed peavad olema volitatud liikmes omavalitsuste poolt. Otsustuskogu häälte proportsioon peab vastama liikmeks olevate kohaliku omavalitsuse üksuste

¹⁹ <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20140007>

²⁰ Terminoloogia: **Maakunnan liitto**

volikogudes esindatud erakondade ja teiste poliitiliste rühmade hääle proportsioonile vastavalt valimisseaduses sätestatud proportsionaalsuse põhimõttele. [\(714/1998\)](#). Igal liikmel peab olema selles otsustuskogus vähemalt üks esindaja.

Maakondliku liidu teiste asutuste koosseisu reguleerib kohaliku omavalitsuse seaduse [\(410/2015\)](#) paragrahvi 58 lõige 3.

§ 18 Maakondlike liitude koostöövaldkonnad

Maakondliku koostöö korraldamiseks jagatakse riik maakondadeks. 19. paragrahvis nimetatud ülesannete täitmiseks võib kohaliku omavalitsuse üksus kuuluda ainult ühte Maakonda.

Maakond peab moodustama funktsionaalselt ja majanduslikult sobiva üksuse koostöökõks olevate ülesannete täitmiseks. Koostöövaldkondade jaotust võetakse arvesse ettevõtluse-, transpordi- ja keskkonnakeskuste tegevusvaldkondade moodustamisel.

§ 19 Koostöös täidetavad ülesanded

Maakondliku liidu koostöö hõlmab 17. paragrahvis nimetatud ülesannete täitmist ja otsuste tegemist, mis:

- 1) on olulised maakonna pikaajaliseks arenguks;
- 2) sisalduvad maakonnaprogrammides ja nende rakenduskavades või muudes piirkondade arengule olulist mõju avaldavates kavades, näiteks transpordiplaanid jne
- 3) rakenduvad üldreeglina kogu koostöövaldkonnale.

Maakonda kuuluvad kohaliku omavalitsuse üksuste volikogud võivad liidule ühiselt antud volituse või halduslepingu alusel anda ka muid maakonna arendamise või planeerimisega seotud ülesandeid.

§ 20 Koostöö valdkonnas otsuste tegemine

Maakonna kuuluvad kohaliku omavalitsuse üksused lepivad kokku koostööga hõlmatud küsimuste menetlemise ja otsuste tegemise korralduse kasutades kas maakondliku liitunud ühise nõukogu või komisjoni.

Maakonna kohaliku omavalitsuse üksused peavad kokku leppima koostöös menetletavate ja otsustatavate küsimuste ettevalmistamise ning sellega seotud vastutuse jaotuse.

§ 21 Maakonna ühine otsustuskogu ja selle valimine

Maakonda kuuluvate kohaliku omavalitsuste üksuste volikogud võivad moodustada ühise koostöökogu ja valida sinna liikmed kui vallaseaduse § 58 lõikes 3 nimetatud koostööleping seda ette näeb. Muul juhul moodustatakse otsustuskogu ja valitakse selle liikmed samas korras, nagu nad valivad oma esindajad maakonna otsustuskogusse. Otsustuskogu hääle proportsioon peab vastama liikmeks olevate kohaliku omavalitsuse üksuste volikogudes esindatud erakondade ja teiste poliitiliste rühmade hääle proportsioonile vastavalt valimisseaduses sätestatud proportsionaalsuse põhimõttele. [\(10.4.2015 / 413\)](#)

Otsustuskogu liikmete arv ja hääleõiguse alused, ülesanded ja muud koostöö korraldamiseks vajalikud küsimused lepatakse kokku kuuluvate koostöölepingus. Vastasel juhul kohaldatakse lepingu kinnitamisele vallaseaduse paragrahvi 57 lõikes 1 sätteid valdade liidu lepingu kohta. [\(10.4.2015 / 413\)](#)

§ 22 Koostöö kohustus

Valitsus võib kohustada maakondlikke liite ja nende liikmesomavalitsusi alustama koostööläbirääkimisi ning määrata küsimused, mille üle tuleb läbirääkimisi pidada. Valitsuse korraldus kehtib seni, kuni maakondliku liidu liikmesomavalitsused jõuavad koostöö osas kokkuleppele.

Kui paragrahvi 20 lõikes 1 osutatud koostöö osas kokku ei lepi ja see takistab oluliselt riigi ja kohalike omavalitsuste koostööd regionaalarengus, võib Valitsus anda korralduse nimetatud koostööorganite moodustamiseks.

23 § Muu koostöö

Maakondlikud liidud võivad kokku leppida § 19 nimetatud koostöö osas kui see on vajalik § 17 nimetatud ülesannete täitmiseks.

§ 24 Maakonna koostöörühm (MYR)²¹

Igal maakondlikul liidu juurde moodustatakse maakonna koostöörühm, mis koordineerib maakonna arengut mõjutavate kavade ja lepingute ning riiklike ning EL kaasrahastatud programmide rakendamist.

Koostöörühm tegutseb maakonna partnerlusorganina vastavalt üldmääruse artiklile 5.

Koostöögrupi moodustab maakonna valitsus. Koostöögrupi liikmed nimetatakse ametisse vallavolikogu volituste perioodiks ja saami parlamendi puhul saami parlamendi ametiajaks.

Koostöögrupis peavad olema esindatud järgmised maakonna arengu osapooled:

- Maakonna kohaliku omavalitsuse üksused, samuti Saami parlament;
- Programme rahastavad riigiasutused ja muud riiklikud institutsioonid, mis on olulised ülesannete täitmisel.
- Maakonna arengu osapooled, nt ettevõtlusorganisatsioonid, ametühingud, kodanikuühiskond näiteks keskkonnaorganisatsioonid, ning võrdõiguslikkuse ja mittediskrimineerimise edendamise eest vastutavad ühendused.

Maakondliku liit määrab koostöögrupile esimehe ja kolm aseesimeest, kes on koostöögrupi liikmed.

²¹ Maakunnan yhteistyöryhmä

Lisa 4 Islandi vallaseadus

Sveitarstjórnarlögum²²

Artikkel 97. Piirkondlikud liidud

Kohalikud omavalitsuse üksused võivad piirkonna elanike ühiste huvide esindamiseks asutada piirkondlikke kohalike omavalitsuste liite.

Piirkondliku liidu koostööpiirkonna otsustavad koostööga ühinenud kohaliku omavalitsuse üksused ja kinnitab ministeerium. Selliseid koostööpiirkondi ei riigis olla aga üle kaheksa.

Kõigil piirkondliku liidu koostööpiirkonnas asuval kohaliku omavalitsuse üksustel on õigus kuuluda sellisesse liitu. Ministeeriumid ja riigiasutused konsulteerivad piirkondliku liiduga enne koostööpiirkonda puudutavate poliitikat kujundavate või muude otsuste langetamist.

Piirkondlikud liidud võivad kohaliku omavalitsuse üksuste kokkulepete või eraldi õigusaktide alusel täita ka muid ülesandeid, samuti täita ülesandeid, mis seonduvad kohaliku arengu või liidu liikmete ühiste huvidega.

²² <https://www.althingi.is/lagas/nuna/2011138.html>

Lisa 5 Lāti planeerimisregioon

Reģionālās attīstības likums²³

Artikkel 16. ¹ . Planeerimispiirkonna pädevus

(1) Planeerimispiirkond tagab oma pädevuse piires reģionaalarengu kavandamise, koostööstamise, kohaliku omavalitsuseüksuste ja teiste riigi institutsioonide koostöö. Planeerimispiirkond lisaks muudele õigusaktides määratletud pädevustele:

1) määrab kindlaks planeerimispiirkonna pikaajalise arengu peamised põhimõtted, eesmärgid ja prioriteedid;

2) tagab planeerimispiirkonna arengu koostöela vastavalt arengukavade dokumentides toodud peamistele põhimõtetele, eesmärkidele ja prioriteetidele;

3) juhhib ja kontrollib planeerimispiirkonna arengukavade dokumentide väljatöötamist ja rakendamist;

3¹) annab arvamuse kohaliku tasandi pikaajalise arengustrateegia ja arenguprogrammi vastavuse kohta piirkondliku tasandi territoriaalse arengu kavandamise dokumentidele, samuti arengukavade süsteemi reguleerivatele õigusaktidele;

4) tagab kohalike omavalitsuste koostöö ja planeerimispiirkonna koostöö riikliku tasandi institutsioonidega reģionaalarengu toetusmeetmete rakendamisel;

5) hindab Lāti säästva arengu strateegia, riikliku arengukava ja valdkondlike arenguprogrammide vastavust planeerimispiirkonna arengukavadele ning teeb mittevastavuse tuvastamisel ettepaneku muuta riigi tasandi arengukava dokumente või otsustab muuta planeerimispiirkonna planeerimisdokumente;

6) hindab kohalike omavalitsuse üksuste või eraisikute projektitaotlusi reģionaalarengu riikliku toetuse saamiseks ja esitab nende kohta arvamusi;

7) töötab koostöös kohalike omavalitsuse üksuste ja riigiasutustega välja planeerimispiirkonna arengukavad, tagab nende vastastikuse sidususe ja vastavuse Lāti säästva arengu strateegiale ja riiklikule arengukavale, samuti nende planeerimisdokumentide rakendamise;

8) koordineerib ja edendab planeerimispiirkonnas reģionaalarengu tugimeetmete väljatöötamist, rakendamist, seiret ja hindamist;

9) koostab arvamusi riikliku tasandi arengukavade vastavuse kohta planeerimispiirkonna arengukavadele;

10) arendab ja viib ellu piirkondliku arengu toetusmeetmete raames projekte;

11) edendab majandustegevust planeerimispiirkonna territooriumil.

(2) Planeerimispiirkonna pädevuse rakendamiseks:

²³ <https://likumi.lv/ta/id/61002-regionalas-attistibas-likums>

Eksperiarvamus „Omavalitsusliitude roll kohalike omavalitsuste koostöös ja suhetes riigiga“

- 1) kinnitab planeerimispiirkonna määrused ja eelarve;
- 2) võib asutada, ümber korraldada ja likvideerida planeerimispiirkonna asutusi ja kapitaliühinguid;
- 3) võib otsustada osalemise ühingutes ja sihtasutustes;
- 4) võib määrata töötasu nõukogu esimehe, nõukogu liikmete ja büroo töötajate ülesannete täitmise eest;
- 5) võib määrata planeerimispiirkonna pakutavate tasuliste teenuste nimekirja ja tasumise suuruse.

([22.06.2006](#) seaduse redaktsioonis koos muudatustega, mis on tehtud [08.11.2007](#), [25.02.2010](#), [13.10.2011](#) ja [26.05.2016](#) seadustega, mis jõustuvad [16.06.2016](#).)

17. jagu. Planeerimispiirkonna arengunõukogu

(1) Planeerimispiirkonna arengunõukogu valitakse vastavate kohalike omavalitsuste üksuse volikogu liikmete hulgast planeerimispiirkonda kuuluvate volikogude esimeeste üldkoosoleku poolt. Kohalike omavalitsuste esimeeste üldkoosolek teeb otsused järgmiselt, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti:

- 1) kui ükski üldkoosolekul osalejatest ei vaidle vastu, võetakse otsus vastu konsensuslikult ja hääletamata;
- 2) kui vähemalt üks üldkoosolekul osalejatest vastuväiteid esitab, siis toimub hääletus. Otsus võetakse vastu, kui selle poolt on hääletanud üle poole üldkoosolekul osalenutest ja otsuse poolt hääletanud esindavad vähemalt poolt kogu vastava planeerimispiirkonna kohalike omavalitsuste elanikkonnast. Elanike arv määratakse vastavalt rahvastikuregistri andmetele mitte varem kui nädal enne üldkoosoleku toimumise päeva.

(2) Planeerimispiirkonna arengunõukogu esimehe valib planeerimispiirkonna arengunõukogu liikmeks olevate volikogu liikmete hulgast.

(2¹) Planeerimispiirkonna arengunõukogu volitused lõpevad uue nõukogu valimisega. Kui kahe kuu jooksul pärast kohalike omavalitsuste valimiste tulemuste väljakuulutamist ei ole uut volikogu valitud, nimetab ministrite kabinet esimehe pärast konsultatsioone vastavasse planeerimispiirkonda kuuluvate kohalike omavalitsustega.

(3) Planeeringupiirkonna arengunõukogu koosolekud on avatud ja nendest võivad nõuandva õigustega osa võtta riigiasutuste, rahvusvaheliste institutsioonide, ühingute ja sihtasutuste esindajad, ettevõtjad ja teised planeerimispiirkonda kuuluvad kohaliku omavalitsuse üksused.

(4) Planeeringupiirkonna arengunõukogu otsustuskord määratakse kindlaks määrustega.

(5) Volikogu esimees võib lisaks planeerimispiirkonna määrustes ja muudes õigusaktides nimetatud pädevusele osaleda kabineti istungitel, kabineti komisjoni koosolekul ja riigisekretäride koosolekul, samuti esindada volikogu esimeest planeerimispiirkonna regionaalarengu allnõukogus.

([22.06.2006](#) seaduse redaktsioonis [25.02.2010](#) seadusega tehtud muudatustega, mis jõustuvad [01.04.2010](#))

17¹ Artikkel. Planeerimispiirkondade rahastamise kord

Ekspertarvamus „Omavalitsusliitude roll kohalike omavalitsuste koostöös ja suhetes riigiga“

(1) Planeerimispiirkondade rahastamise allikad võivad olla järgmised:

- 1) riigieelarvelised toetused planeerimispiirkondade toetuseks ja muud riigieelarvelised toetused;
- 2) omatulud, sealhulgas tulud planeerimispiirkonna pakutavatest tasulistest teenustest;
- 3) kohaliku omavalitsuse äranägemisel - toetus kohaliku omavalitsuse eelarvest või toetus kohaliku omavalitsuse eelarvest vastavalt kohaliku omavalitsuse ja planeerimispiirkonna sõlmitud lepingutele;
- 4) välisriigi finantsabifondid;
- 5) annetused ja kingitused.

(2) Riigieelarveliste vahendite saamiseks ja nendest tehtavate kulutuste tegemiseks avab planeerimispiirkond riigikassas arvelduskonto. Vastutav ministeerium kannab toetuse arvelduskontole vastavalt riigieelarve assigneeringule. Aasta lõpus kantakse kasutamata riigieelarveline toetus riigieelarve tuludesse, välja arvatud Euroopa Liidu poliitikavahenditest kaasfinantseeritavate projektide ja meetmete elluviimise toetus ning muu välisfinantseerimine. Aasta lõpus jääb kasutamata riigieelarveline toetus Euroopa Liidu poliitikavahendite ja muu välisfinantseerimisega kaasfinantseeritavate projektide ja meetmete elluviimiseks planeerimispiirkonna käsutusse ning planeerimispiirkond saab neid toetusi kasutada eesmärkidel järgmisel eelarveaastal.

(3) Riigieelarves kavandamata vahendite arvestamiseks võib planeerimispiirkond avada arvelduskonto Riigikassas. Aasta lõpus jääb kontojääk planeerimispiirkonna käsutusse ja seda saab planeerimispiirkond kasutada järgmisel majandusaastal.

([08.11.2007](#) seaduse redaktsioonis koos muudatustega, mis on tehtud [20.11.2008](#) ja [03.04.2014](#) seadustega, mis jõustuvad [16.04.2014](#))

18. jagu Planeerimispiirkonna koostöökomisjon

(1) Riikliku tasandi asutuste ja planeerimispiirkonna kooskõlastamise ja koostöö tagamiseks regionaalarengu toetusmeetmete rakendamisel moodustatakse igasse planeerimispiirkonda Planeerimispiirkonna koostöökomisjon.

(2) Planeerimispiirkonna koostöökomisjoni koosolekud on avatud ja neid juhatab planeerimispiirkonna arengunõukogu esimees.

(3) Ministeeriumide sekretariaadid ja eriülesannete ministrid (edaspidi - ministeeriumid) määravad koostöökoordinaatori, kes tagab planeerimispiirkonna ja ministeeriumi vahelise teabevahetuse. Koostöö koordinaatori määramisest teavitab iga ministeerium planeerimispiirkonna arengunõukogu ning Keskkonnakaitse ja regionaalarengu ministeeriumi.

(4) Planeerimispiirkonna koostöökomisjon koosneb:

- 1) planeerimispiirkonna arengunõukogu määratud esindajatest;
- 2) ministeeriumide määratud esindajatest.

(5) Hiljemalt kaks nädalat enne planeerimispiirkonna koostöökomisjoni koosolekut teavitab planeerimispiirkonna arengukomisjoni esimees planeerimispiirkonna koostöökomisjoni istungil

Eksperiarvamus „Omavalitsusliitude roll kohalike omavalitsuste koostöös ja suhetes riigiga“

arutusele tulevast küsimusest vastava ministeeriumi kontaktkoordinaatorit ja kutsub asjaomasele ministeeriumile, et tagada oma osalemine planeerimispiirkonna koostöökomisjoni koosolekul.

(6) Käesoleva paragrahvi lõikes 5 nimetatud juhul määrab ministeerium vastavalt oma käsitletavale küsimusele oma esindajad planeerimispiirkonna koostöökomisjonis osalemiseks.

(In sõnastusega seaduse [22.06.2006](#) koos tehtud muudatused Law of [16.12.2010](#), mis jõustub [01.01.2011](#))

Lisa 6 Ülevaade omavalitsusliitudest, arendusorganisatsioonidest ja arenduskeskustest

Maakond	Omavalitsusliit	MARO	Arendusorganisatsioon MAK	Arenduskeskuse asutajad	SA nõukogu moodustamine
Harjumaa	Harju Omavalitsuste Liit	Harju Omavalitsuste Liit	SA Harju Ettevõtlus- ja Arenduskeskus	MTÜ Harjumaa Omavalitsuste Liit, Keila linn ja AS Eltek	Sihtasutuse nõukogu on kuni 7 liikmeline ja selle koosseisu määravad neljaks aastaks sihtasutuse asutajaõiguste teostajad
Hiiumaa	<i>likvideeritud</i>	Hiiumaa vald	SA Hiiumaa Arenduskeskus	Hiiumaa vald	Sihtasutuse nõukogus on viis liiget. Nõukogusse nimetatakse kolm kohaliku omavalitsuse esindajat, üks MTÜ esindaja ja üks ettevõtjate esindaja. Nõukogu liikmed nimetab asutaja.
Ida-Virumaa	Ida-Viru omavalitsuste Liit	Ida-Viru Omavalitsuste Liit	SA Ida-Viru Ettevõtluskeskus	Jõhvi, Kohtla-Järve ja Kiviõli linn.	
Jõgevamaa	<i>likvideeritud</i>	SA Jõgevamaa Arendus- ja Ettevõtluskeskus	SA Jõgevamaa Arendus- ja Ettevõtluskeskus	Jõgevamaa Omavalitsuste Liit.	Asutaja nimetab 6 liiget
Järvamaa	Järvamaa Omavalitsuste Liit	Järvamaa Omavalitsuste Liit	SA Järvamaa Arenduskeskus	Järvamaa Omavalitsuste Liit.	Sihtasutuse nõukogus on kuni üheksa liiget, kelle määrab kolmeks aastaks asutaja
Läänemaa	Läänemaa Omavalitsuste Liit <i>„riiulis“</i>	SA Läänemaa	SA Läänemaa	Läänemaa KOV üksused	Haapsalu ja Lääne-Nigula vallavalitsused nimetavad 4 liiget, Vormsi 2

Ekspertarvamus „Omavalitsusliitude roll kohalike omavalitsuste koostöös ja suhetes riigiga“

Lääne-Virumaa	Lääne-Virumaa Omavalitsuste Liit	Lääne-Virumaa Omavalitsuste Liit	SA Lääne-Viru Arenduskeskus	Lääne-Virumaa Omavalitsuste Liit	Nõukogul on kuni seitse liiget, kes määratakse asutaja poolt.
Põlvamaa	Põlvamaa Omavalitsuste Liit	Põlvamaa Omavalitsuste Liit	SA Põlvamaa Arenduskeskus	Põlvamaa KOV üksused	Nõukogul on kokku kuus liiget, igast Põlvamaa kohaliku omavalitsuse üksusest kaks liiget, kelle määrab Põlvamaa Omavalitsuste Liit.
Pärnumaa	Pärnumaa Omavalitsuste Liit	Pärnumaa Omavalitsuste Liit	SA Pärnumaa Arenduskeskus	Pärnumaa Omavalitsuste Liit ja Pärnu linn.	Pärnumaa Omavalitsuste Liidul on nõukogus 3 esindajat ja Pärnu linnal 3 esindajat
Raplamaa	Raplamaa Omavalitsuste Liit	Raplamaa Omavalitsuste Liit	SA Raplamaa Arendus- ja Ettevõtluskeskus	Raplamaa KOV üksused	
Saaremaa	likvideeritud	Saaremaa vald	SA Saare Arenduskeskus	Kuressaare linn ja Muhu vald	3 liiget määrab Saaremaa vald ja 2 Muhu vald. Esindatud KOV, MTÜ-d ja ettevõtted.
Tartumaa	Tartumaa Omavalitsuste Liit	Tartumaa Omavalitsuste Liit	SA Tartumaa Ärinõuandla	Tartumaa Omavalitsuste Liit	Kaks liiget määratakse Tartumaa Omavalitsuste Liidu poolt ja ühe liikme määrab Tartu Maavalitsus. Asutajad võivad nimetada nõukogu liikmed.
Valgamaa	Valgamaa Omavalitsuste Liit	Valgamaa Omavalitsuste Liit	SA Valgamaa Arenguagentuur	Otepää vald	Valgamaa Omavalitsuste Liit nimetab maakonna kohalike omavalitsuste ettepanekul igast maakonna kohalikust omavalitsusest kaks esindajat.
Viljandimaa	Viljandimaa Omavalitsuste Liit	Viljandimaa Omavalitsuste Liit	SA Viljandimaa Arenduskeskus	Viljandimaa Omavalitsuste Liit	Nõukogu liikmed määrab asutaja, kuni 7 liiget.

Ekspertarvamus „Omavalitsusliitude roll kohalike omavalitsuste koostöös ja suhetes riigiga“

Võrumaa	Võrumaa Omavalitsuste Liit ²⁴	SA Võrumaa Arenduskeskus	SA Võrumaa Arenduskeskus	Võrumaa KOV üksused	Nõukogu määratakse ja kutsutakse tagasi järgmiste põhimõtete alusel: asutajatel ja nende õigusjärglastel on õigus määrata kokku viis nõukogu liiget, lisaks on Võrumaa Omavalitsuste Liidul õigus määrata kuni neli nõukogu liiget
---------	--	--------------------------	--------------------------	---------------------	--

²⁴ Arendusorganisatsiooni rolli täidab arenduskeskus, liidul üksnes liikmete ühistegevus. Palgalist tööjõudu ei ole.

Ekspertarvamus „Omavalitsusliitude roll kohalike omavalitsuste koostöös ja suhetes riigiga“